Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)

της 4ης Οκτωβρίου 2024*

«Αίτηση αναιρέσεως – Ανταγωνισμός – Συμπράξεις – Αγορά του οπλισμού σκυροδέματος – Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με την οποία διαπιστώνεται παράβαση του άρθρου 65 ΑΧ, μετά τη λήξη ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ, βάσει του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 – Απόφαση εκδοθείσα κατόπιν ακυρώσεως προηγούμενων αποφάσεων – Διεξαγωγή νέας ακροάσεως παρουσία των αρμόδιων για τον ανταγωνισμό αρχών των κρατών μελών – Δικαιώματα άμυνας – Αρχή της χρηστής διοικήσεως – Απαίτηση περί αμεροληψίας – Εύλογη διάρκεια της διαδικασίας – Υποχρέωση αιτιολογήσεως – Αναλογικότητα – Αρχή ne bis in idem – Ένσταση ελλείψεως νομιμότητας – Επιβαρυντικές περιστάσεις – Υποτροπή – Ελαφρυντικές περιστάσεις – Ίση μεταχείριση»

Στην υπόθεση C-31/23 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 19 Ιανουαρίου 2023,

Ferriere Nord SpA, με έδρα το Osoppo (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από την B. Comparini, τον G. Donà και την W. Viscardini, avvocati,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι:

η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, εκπροσωπούμενη από τον G. Conte, τον P. Rossi και την C. Sjödin, επικουρούμενους από τον M. Moretto, avvocato,

καθής πρωτοδίκως,

το **Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, εκπροσωπούμενο από την E. Ambrosini και τον O. Segnana,

παρεμβαίνον πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz, πρόεδρο τμήματος, P. G. Xuereb (εισηγητή) και A. Kumin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Αιμιλίου

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, η Ferriere Nord SpA ζητεί την αναίρεση της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 9ης Νοεμβρίου 2022, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-667/19, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2022:692), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή της με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως C(2019) 4969 final της Επιτροπής, της 4ης Ιουλίου 2019, σχετικά με παράβαση του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ (υπόθεση AT.37956 – Οπλισμός σκυροδέματος) (στο εξής: επίδικη απόφαση), κατά το μέτρο που την αφορά. Επικουρικώς, η αναιρεσείουσα ζητεί, αφενός, την αναίρεση της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης κατά το μέρος με το οποίο το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επικουρικό αίτημά της για μερική ακύρωση της επίδικης απόφασης και, αφετέρου, τη μερική ακύρωση της επίδικης απόφασης, καθώς και τη μείωση του προστίμου που της επιβλήθηκε.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1/2003

2 Το άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα [101 και 102 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1), το οποίο φέρει τον τίτλο «Διαπίστωση και παύση της παράβασης», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Εάν η Επιτροπή διαπιστώσει, κατόπιν καταγγελίας ή αυτεπαγγέλτως, παράβαση του άρθρου [101] ή του άρθρου [102 ΣΛΕΕ], δύναται να υποχρεώσει με απόφασή της τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων να θέσουν τέλος στη διαπιστωθείσα παράβαση. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή δύναται να τους επιβάλλει μέτρα συμπεριφοράς ή διαρθρωτικού χαρακτήρα, ανάλογα προς τη διαπραχθείσα παράβαση και αναγκαία για την παύση της. Μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνο στην περίπτωση που είτε δεν υφίστανται εξίσου αποτελεσματικά μέτρα συμπεριφοράς, είτε όλα τα εξ ίσου αποτελεσματικά μέτρα συμπεριφοράς είναι ενδεχομένως οχληρότερα από τα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα. Εφόσον έχει σχετικό έννομο συμφέρον, η Επιτροπή μπορεί επίσης να διαπιστώνει ότι η παράβαση έχει διαπραχθεί στο παρελθόν.»

3 Το άρθρο 14 του ως άνω κανονισμού, που τιτλοφορείται «Συμβουλευτική επιτροπή», ορίζει τα εξής:

«1. Πριν από την έκδοση οποιασδήποτε απόφασης κατ’ εφαρμογή των άρθρων 7, 8, 9, 10, 23, του άρθρου 24 παράγραφος 2 και του άρθρου 29 παράγραφος 1 η Επιτροπή ζητεί τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων.

2. Για τη συζήτηση συγκεκριμένων υποθέσεων, η συμβουλευτική επιτροπή συγκροτείται από αντιπροσώπους των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών. […]

[…]

5. Η Επιτροπή λαμβάνει απόλυτα υπόψη της τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής και ενημερώνει την εν λόγω επιτροπή για τον τρόπο με τον οποίο ελήφθη υπόψη η γνώμη της.

[…]»

4 Κατά το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του εν λόγω κανονισμού, η Επιτροπή δύναται με απόφασή της να επιβάλει σε επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων πρόστιμα, σε περίπτωση που αυτές, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας, διαπράττουν παράβαση των διατάξεων του άρθρου 101 ή 102 ΣΛΕΕ.

5 Το άρθρο 25 του ίδιου κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Παραγραφή για την επιβολή κυρώσεων», ορίζει τα εξής:

«1. Οι εξουσίες που ανατίθενται στην Επιτροπή δυνάμει των άρθρων 23 και 24 υπόκεινται στις ακόλουθες προθεσμίες παραγραφής:

α) τρία έτη για τις παραβάσεις των διατάξεων σχετικά με τις αιτήσεις παροχής πληροφοριών ή τη διενέργεια ελέγχων·

β) πέντε έτη για όλες τις υπόλοιπες παραβάσεις.

2. Η παραγραφή αρχίζει από την ημέρα διάπραξης της παράβασης. Ωστόσο, αν μια παράβαση είναι διαρκής ή έχει διαπραχθεί κατ' εξακολούθηση, η παραγραφή αρχίζει από την ημέρα παύσης της παράβασης.

3. Η παραγραφή που ισχύει για την επιβολή προστίμων ή χρηματικών ποινών διακόπτεται από κάθε πράξη της Επιτροπής ή της αρχής ανταγωνισμού ενός κράτους μέλους η οποία αποβλέπει στη διερεύνηση ή σε διαδικασίες κατά της παράβασης. Η διακοπή της παραγραφής ισχύει από την ημερομηνία κοινοποίησης της πράξης σε μια τουλάχιστον επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων που μετείχε στην παράβαση. Στις πράξεις που συνεπάγονται τη διακοπή της παραγραφής συγκαταλέγονται οι εξής:

α) οι γραπτές αιτήσεις της Επιτροπής ή της αρχής ανταγωνισμού ενός κράτους μέλους για την παροχή πληροφοριών·

β) οι γραπτές εντολές διεξαγωγής ελέγχου που χορηγεί στους υπαλλήλους της η Επιτροπή ή η αρχή ανταγωνισμού ενός κράτους μέλους·

γ) η κίνηση διαδικασίας από την Επιτροπή ή από την αρχή ανταγωνισμού ενός κράτους μέλους·

δ) η κοινοποίηση έκθεσης αιτιάσεων από την Επιτροπή ή την αρχή ανταγωνισμού ενός κράτους μέλους.

4. Η διακοπή της παραγραφής ισχύει για όλες τις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην παράβαση.

5. Η παραγραφή αρχίζει εκ νέου μετά από κάθε διακοπή. Ωστόσο, η παραγραφή επέρχεται το αργότερο την ημέρα παρέλευσης προθεσμίας ίσης με το διπλάσιο της προθεσμίας παραγραφής, υπό την προϋπόθεση ότι η Επιτροπή δεν έχει επιβάλει πρόστιμο ή χρηματική ποινή. Η προθεσμία αυτή παρατείνεται κατά χρονικό διάστημα ίσο με το χρόνο αναστολής της παραγραφής κατά τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 6.

6. Η παραγραφή που ισχύει για την επιβολή προστίμων και χρηματικών ποινών αναστέλλεται για όσο καιρό η απόφαση της Επιτροπής αποτελεί αντικείμενο εκκρεμούσας διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου.»

6 Το άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003, το οποίο τιτλοφορείται «Ακρόαση των μερών, των καταγγελλόντων και των λοιπών τρίτων ενδιαφερομένων», προβλέπει τα εξής:

«1. Πριν από τη λήψη των αποφάσεων που προβλέπονται στα άρθρα 7, 8 και 23 και στο άρθρο 24 παράγραφος 2, η Επιτροπή παρέχει στις επιχειρήσεις ή τις ενώσεις επιχειρήσεων τις οποίες αφορά η διαδικασία που έχει κινήσει η Επιτροπή τη δυνατότητα ακρόασης σχετικά με τις αιτιάσεις της Επιτροπής. Η Επιτροπή θεμελιώνει τις αποφάσεις της μόνο στις αιτιάσεις για τις οποίες δόθηκε στα μέρη η δυνατότητα να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους. Οι καταγγέλλοντες μετέχουν στενά στη διαδικασία.

2. Κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας διασφαλίζονται πλήρως τα δικαιώματα υπεράσπισης των εμπλεκόμενων μερών, […].

3. Εφόσον η Επιτροπή το κρίνει αναγκαίο μπορεί να δεχθεί σε ακρόαση και άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Εάν ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο ζητήσει να γίνει δεκτό σε ακρόαση επικαλούμενο σχετικό έννομο συμφέρον, το αίτημά του γίνεται δεκτό. Οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών μπορούν επίσης να ζητήσουν από την Επιτροπή να δεχθεί σε ακρόαση και άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα.

[…]»

Ο κανονισμός 773/2004

7 Το επιγραφόμενο «Δικαίωμα ακρόασης» άρθρο 11 του κανονισμού (ΕΚ) 773/2004 της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη διεξαγωγή από την Επιτροπή των διαδικασιών δυνάμει των άρθρων [101] και [102 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2004, L 123, σ. 18), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 622/2008 της Επιτροπής, της 30ής Ιουνίου 2008 (ΕΕ 2008, L 171, σ. 3) (στο εξής: κανονισμός 773/2004), ορίζει τα εξής:

«1. Η Επιτροπή παρέχει στα μέρη προς τα οποία αποστέλλει κοινοποίηση αιτιάσεων τη δυνατότητα να τύχουν ακρόασης, πριν ζητήσει τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής του άρθρου 14 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003.

2. Στις αποφάσεις της, η Επιτροπή ασχολείται μόνο με τις αιτιάσεις ως προς τις οποίες τα μέρη στα οποία αναφέρεται η παράγραφος 1 είχαν τη δυνατότητα να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους.»

8 Το άρθρο 12 του κανονισμού 773/2004 προβλέπει τα εξής:

«1. Η Επιτροπή παρέχει στα μέρη προς τα οποία αποστέλλει κοινοποίηση αιτιάσεων τη δυνατότητα να αναπτύξουν τα επιχειρήματα τους σε ακρόαση, εάν το ζητήσουν στο πλαίσιο των υποβαλλόμενων από αυτούς γραπτών παρατηρήσεων.

2. Εντούτοις, όταν τα μέρη υποβάλλουν τις προτάσεις τους διευθέτησης διαφορών επιβεβαιώνουν στην Επιτροπή ότι θα ζητήσουν μόνο να τους δοθεί η ευκαιρία να αναπτύξουν τα επιχειρήματά τους κατά τη διάρκεια της ακρόασης, εάν η κοινοποίηση αιτιάσεων δεν αντικατοπτρίζει το περιεχόμενο των αιτημάτων τους διευθέτησης διαφορών.»

9 Το άρθρο 13 του ως άνω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ακρόαση λοιπών προσώπων», προβλέπει τα εξής:

«1. Εάν φυσικά ή νομικά πρόσωπα πέραν εκείνων τα οποία αναφέρονται στα άρθρα 5 και 11 ζητήσουν να κληθούν σε ακρόαση και αποδεικνύουν ότι έχουν επαρκές προς τούτο συμφέρον, η Επιτροπή τα ενημερώνει εγγράφως σχετικά με τη φύση και το αντικείμενο της διαδικασίας και τάσσει προθεσμία εντός της οποίας μπορούν να γνωστοποιήσουν εγγράφως τις απόψεις τους.

2. Η Επιτροπή, εφόσον τούτο ενδείκνυται, μπορεί να καλεί τα πρόσωπα, τα οποία αναφέρονται στην παράγραφο 1, να αναπτύξουν τα επιχειρήματά τους κατά την προφορική ακρόαση των μερών προς τα οποία έχει αποσταλεί κοινοποίηση αιτιάσεων, εάν τα πρόσωπα, τα οποία αναφέρονται στην παράγραφο 1, το ζητήσουν στο πλαίσιο των γραπτών παρατηρήσεών τους.

3. Η Επιτροπή δύναται να καλεί οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο να διατυπώσει τις απόψεις του εγγράφως και να παραστεί στην προφορική εξέταση των μερών προς τα οποία έχει αποσταλεί κοινοποίηση αιτιάσεων. Η Επιτροπή δύναται επίσης να καλεί αυτά τα πρόσωπα να διατυπώσουν τις απόψεις τους και κατά την προφορική εξέταση.»

10 Το άρθρο 14 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Διεξαγωγή των προφορικών ακροάσεων», έχει ως εξής:

«1. Οι ακροάσεις διεξάγονται από σύμβουλο ακροάσεων, ο οποίος διαθέτει πλήρη ανεξαρτησία.

2. Η Επιτροπή καλεί τα πρόσωπα που πρέπει να εξεταστούν να παραστούν στην προφορική ακρόαση κατά την ημερομηνία που αυτή καθορίζει.

3. Η Επιτροπή καλεί τις αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών να λάβουν μέρος στην προφορική ακρόαση. Ομοίως, μπορεί να καλεί υπαλλήλους και δημόσιους λειτουργούς και άλλων αρχών των κρατών μελών.

[…]»

Η ανακοίνωση του 2011

11 Η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές για τη διεξαγωγή των διαδικασιών που αφορούν τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ (ΕΕ 2011, C 308, σ. 6) (στο εξής: ανακοίνωση του 2011) έχει, όπως προκύπτει από το σημείο της 1, ως πρωταρχικό σκοπό την παροχή πρακτικών οδηγιών για τη διεξαγωγή των διαδικασιών εφαρμογής των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ.

12 Κατά το σημείο της 6, η ανακοίνωση τίθεται σε εφαρμογή από την ημερομηνία δημοσίευσής της «για τις εκκρεμείς και μελλοντικές υποθέσεις». Όσον αφορά τις εκκρεμείς υποθέσεις, η ανακοίνωση εφαρμόζεται, όπως προκύπτει από την υποσημείωσή της 16, «σε όλα τα διαδικαστικά στάδια που θα ακολουθήσουν τη δημοσίευσή της».

13 Τα σημεία 84, 86 και 109 της ανακοίνωσης έχουν ως εξής:

«(84) Η κοινοποίηση αιτιάσεων πρέπει να αναφέρει σαφώς αν η Επιτροπή προτίθεται να επιβάλει πρόστιμα στις επιχειρήσεις, σε περίπτωση που υιοθετηθούν οι αιτιάσεις […]. Στην κοινοποίηση αιτιάσεων η Επιτροπή πρέπει να αναφέρει τα βασικά πραγματικά περιστατικά και τα νομικά ζητήματα που μπορούν να οδηγήσουν στην επιβολή προστίμου, όπως η διάρκεια και η σοβαρότητα της παράβασης και αν αυτή διαπράχθηκε σκόπιμα ή από αμέλεια. Η κοινοποίηση αιτιάσεων αναφέρει επίσης με επαρκή ακρίβεια ότι ορισμένα πραγματικά περιστατικά μπορούν να θεωρηθούν ως επιβαρυντικές περιστάσεις και, εάν είναι δυνατόν, ελαφρυντικές περιστάσεις.

[…]

(86) Εάν η Επιτροπή προτίθεται να χρησιμοποιήσει ως αφετηρία της τελικής απόφασής της τα πραγματικά περιστατικά ή νομικά στοιχεία που περιέχονται στην κοινοποίηση αιτιάσεων και είναι σε βάρος ενός ή περισσότερων εμπλεκόμενων, ή προτίθεται να λάβει υπόψη συμπληρωματικά ενοχοποιητικά στοιχεία, παρέχεται πάντοτε στον ή τους εμπλεκόμενους η δυνατότητα να γνωστοποιήσουν τις απόψεις τους με τον κατάλληλο τρόπο.

[…]

(109) Εάν, μετά την έκδοση της κοινοποίησης αιτιάσεων, εντοπιστούν νέα αποδεικτικά στοιχεία στα οποία η Επιτροπή προτίθεται να βασιστεί ή να αλλάξει τη νομική εκτίμησή της σε βάρος των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, παρέχει την ευκαιρία στις εν λόγω επιχειρήσεις να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους γι' αυτά τα νέα στοιχεία.»

Το ιστορικό της διαφοράς και η επίδικη απόφαση

14 Το ιστορικό της διαφοράς εκτίθεται στις σκέψεις 1 έως 31 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης:

«1 Η [αναιρεσείουσα], Ferriere Nord SpA, είναι εταιρία ιταλικού δικαίου η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα του οπλισμού σκυροδέματος από τον Απρίλιο του 1992.

Α. Πρώτη απόφαση της Επιτροπής (2002)

2 Από τον Οκτώβριο έως τον Δεκέμβριο του 2000 η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διενήργησε, σύμφωνα με το άρθρο 47 ΑΧ, ελέγχους σε ιταλικές επιχειρήσεις παραγωγής οπλισμού σκυροδέματος, μεταξύ των οποίων η [αναιρεσείουσα], και σε μια ένωση επιχειρήσεων, τη Federazione Imprese Siderurgiche Italiane [(Ομοσπονδία ιταλικών σιδηρουργικών επιχειρήσεων, στο εξής: Ομοσπονδία)]. Κατ' εφαρμογήν της ως άνω διατάξεως, η Επιτροπή τούς απηύθυνε, επίσης, αιτήσεις παροχής πληροφοριών.

3 Στις 26 Μαρτίου 2002 η Επιτροπή κίνησε διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 65 ΑΧ και διατύπωσε αιτιάσεις βάσει του άρθρου 36 ΑΧ (στο εξής: ανακοίνωση των αιτιάσεων), οι οποίες κοινοποιήθηκαν, μεταξύ άλλων, στην [αναιρεσείουσα]. Η [αναιρεσείουσα] απάντησε στην ανακοίνωση των αιτιάσεων στις 31 Μαΐου 2002.

4 Στις 13 Ιουνίου 2002 πραγματοποιήθηκε ακρόαση των μετεχόντων στη διοικητική διαδικασία.

5 Στις 12 Αυγούστου 2002 η Επιτροπή απηύθυνε στους ίδιους αποδέκτες συμπληρωματικές αιτιάσεις (στο εξής: ανακοίνωση των συμπληρωματικών αιτιάσεων), βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81] και [82 ΕΚ] (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25). Με την ανακοίνωση αυτή η Επιτροπή διευκρίνισε τη θέση της όσον αφορά τη συνέχιση της διαδικασίας μετά τη λήξη της ισχύος, στις 23 Ιουλίου 2002, της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Η [αναιρεσείουσα] απάντησε στην ανακοίνωση των συμπληρωματικών αιτιάσεων στις 20 Σεπτεμβρίου 2002.

6 Στις 30 Σεπτεμβρίου 2002 πραγματοποιήθηκε νέα ακρόαση των μετεχόντων στη διοικητική διαδικασία, παρουσία των αρμόδιων για τον ανταγωνισμό αρχών των κρατών μελών. Η ακρόαση αφορούσε το αντικείμενο της ανακοινώσεως των συμπληρωματικών αιτιάσεων, ήτοι τις έννομες συνέπειες της λήξεως της ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ επί της συνέχισης της διαδικασίας.

7 Μετά την ολοκλήρωση της διοικητικής διαδικασίας, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2002) 5087 τελικό, της 17ης Δεκεμβρίου 2002, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ (COMP/37.956 – Οπλισμός σκυροδέματος) (στο εξής: απόφαση του 2002), η οποία κοινοποιήθηκε [στην Ομοσπονδία] και σε οκτώ επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων η [αναιρεσείουσα]. Με την απόφαση αυτή η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, μεταξύ Δεκεμβρίου 1989 και Ιουλίου 2000, οι ως άνω επιχειρήσεις είχαν θέσει σε εφαρμογή μια ενιαία, σύνθετη και διαρκή σύμπραξη στην ιταλική αγορά του οπλισμού σκυροδέματος σε ράβδους ή σε ρόλλους (στο εξής: οπλισμός σκυροδέματος), η οποία είχε ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον καθορισμό των τιμών και τον περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής ή των πωλήσεων, κατά παράβαση του άρθρου 65, παράγραφος 1, ΑΧ.

8 Όσον αφορά τη συμμετοχή της [αναιρεσείουσας] στην παράβαση, η Επιτροπή επισήμανε ότι αυτή διήρκεσε από την 1η Απριλίου 1993 έως τις 4 Ιουλίου 2000. Για τον λόγο αυτό, της επέβαλε πρόστιμο ύψους 3,57 εκατομμυρίων ευρώ. Το ποσό αυτό καθορίστηκε κατόπιν μείωσης κατά 20 % του προστίμου υπέρ της [αναιρεσείουσας], κατ' εφαρμογήν του σημείου Δ, παράγραφος 1, της ανακοινώσεως της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή ή τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 1996, C 207, σ. 4 […]), το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα μειώσεως του προστίμου που οφείλουν να καταβάλουν οι επιχειρήσεις που συνεργάζονται με την Επιτροπή παρέχοντάς της, πριν από την αποστολή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, πληροφορίες, έγγραφα ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία που συμβάλλουν στην επιβεβαίωση της διαπραχθείσας παραβάσεως.

9 Στις 10 Μαρτίου 2003 η [αναιρεσείουσα] άσκησε προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου κατά της αποφάσεως του 2002. Το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε την εν λόγω απόφαση έναντι της [αναιρεσείουσας] (απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2007, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, T-94/03, […], EU:T:2007:320) και των λοιπών αποδεκτριών επιχειρήσεων, με το σκεπτικό ότι η νομική βάση που χρησιμοποιήθηκε, ήτοι το άρθρο 65, παράγραφοι 4 και 5, ΑΧ, είχε παύσει πλέον να ισχύει κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως. Ως εκ τούτου, μετά τη λήξη ισχύος της

Συνθήκης ΕΚΑΧ, η Επιτροπή δεν είχε αρμοδιότητα, βάσει των ως άνω διατάξεων, να διαπιστώσει παράβαση του άρθρου 65, παράγραφος 1, ΑΧ και να επιβάλει κυρώσεις. Το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε τις λοιπές πτυχές της αποφάσεως.

10 Η απόφαση του 2002 κατέστη απρόσβλητη έναντι της [Ομοσπονδίας] η οποία δεν άσκησε προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

Β. Δεύτερη απόφαση της Επιτροπής (2009)

11 Με έγγραφο της 30ής Ιουνίου 2008, η Επιτροπή ενημέρωσε την [αναιρεσείουσα] και τις λοιπές εμπλεκόμενες επιχειρήσεις για την πρόθεσή της να εκδώσει νέα απόφαση, διορθώνοντας τη νομική βάση που είχε χρησιμοποιηθεί. Επιπλέον, διευκρίνισε ότι η νέα απόφαση θα στηριζόταν στα αποδεικτικά στοιχεία που περιλαμβάνονταν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και στην ανακοίνωση των συμπληρωματικών αιτιάσεων. Κατόπιν προσκλήσεως της Επιτροπής, η [αναιρεσείουσα] υπέβαλε γραπτές παρατηρήσεις την 1η Αυγούστου 2008.

12 Με τηλεομοιοτυπίες της 24ης Ιουλίου και της 25ης Σεπτεμβρίου 2008 και, εν συνεχεία, της 13ης Μαρτίου, της 30ής Ιουνίου και της 27ης Αυγούστου 2009, η Επιτροπή ζήτησε από την [αναιρεσείουσα] πληροφορίες σχετικά με τη μετοχική σύνθεση και την περιουσιακή κατάσταση της επιχείρησης. Η [αναιρεσείουσα] απάντησε με μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 1ης Αυγούστου και της 1ης Οκτωβρίου 2008 και, εν συνεχεία, της 18ης Μαρτίου, της 1ης Ιουλίου και της 8ης Σεπτεμβρίου 2009.

13 Στις 30 Σεπτεμβρίου 2009 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2009) 7492 τελικό, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ (Υπόθεση COMP/37.956 – Οπλισμός σκυροδέματος, επανέκδοση), η οποία απευθυνόταν στις ίδιες επιχειρήσεις με την απόφαση του 2002, μεταξύ των οποίων η [αναιρεσείουσα]. Η απόφαση αυτή εκδόθηκε σύμφωνα με τους διαδικαστικούς κανόνες της Συνθήκης ΕΚ και του [κανονισμού 1/2003]. Στηριζόταν στα στοιχεία που αναφέρονταν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και στην ανακοίνωση των συμπληρωματικών αιτιάσεων και επαναλάμβανε, κατ' ουσίαν, το περιεχόμενο και τα συμπεράσματα της αποφάσεως του 2002. Ειδικότερα, το ποσό του επιβληθέντος στην [αναιρεσείουσα] προστίμου, ύψους 3,57 εκατομμυρίων ευρώ, παρέμενε αμετάβλητο.

14 Στις 8 Δεκεμβρίου 2009 η Επιτροπή εξέδωσε τροποποιητική απόφαση η οποία, στο παράρτημά της, περιλάμβανε τους παραλειφθέντες από την απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2009 πίνακες από τους οποίους προέκυπταν οι διακυμάνσεις των τιμών, ενώ σε οκτώ υποσημειώσεις διόρθωνε τις αριθμητικές παραπομπές στους εν λόγω πίνακες.

15 Στις 19 Φεβρουαρίου 2010 η [αναιρεσείουσα] άσκησε προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου κατά της αποφάσεως της Επιτροπής της 30ής Σεπτεμβρίου 2009, όπως τροποποιήθηκε (στο εξής: απόφαση του 2009). Στις 9 Δεκεμβρίου 2014 το Γενικό Δικαστήριο μείωσε το ποσό του επιβληθέντος στην [αναιρεσείουσα] προστίμου σε 3,42144 εκατομμύρια ευρώ, για τον λόγο ότι επί τρία έτη η [αναιρεσείουσα] δεν είχε μετάσχει στο σκέλος της συμπράξεως που αφορούσε τον περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής ή των πωλήσεων, απέρριψε δε την προσφυγή κατά τα λοιπά (απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, T-90/10, […], EU:T:2014:1035). Το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε εν μέρει την απόφαση του 2009 ως προς έναν άλλον από τους αποδέκτες της, μείωσε το ποσό του επιβληθέντος σε άλλον αποδέκτη προστίμου και απέρριψε τις λοιπές προσφυγές που είχαν ασκηθεί.

16 Στις 20 Φεβρουαρίου 2015 η [αναιρεσείουσα] άσκησε αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-90/10, […], EU:T:2014:1035). Με την απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2017, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (C-88/15 P, EU:C:2017:716), το Δικαστήριο αναίρεσε την εν λόγω απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου και ακύρωσε την απόφαση του 2009 έναντι, μεταξύ άλλων, της [αναιρεσείουσας].

17 Με την απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2017, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (C-88/15 P, EU:C:2017:716), το Δικαστήριο έκρινε ότι, όταν μια απόφαση εκδίδεται δυνάμει του κανονισμού 1/2003, η διαδικασία που καταλήγει στην απόφαση αυτή πρέπει να είναι σύμφωνη προς τους διαδικαστικούς κανόνες που προβλέπονται από τον εν λόγω κανονισμό καθώς και από τον [κανονισμό 773/2004], ακόμη και αν η διαδικασία είχε αρχίσει πριν από την έναρξη ισχύος τους.

18 Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, εν προκειμένω, η ακρόαση της 13ης Ιουνίου 2002, η οποία ήταν η μόνη σχετική με την ουσία της διαδικασίας, δεν μπορούσε να θεωρηθεί σύμφωνη προς τις διαδικαστικές απαιτήσεις για την έκδοση αποφάσεως βάσει του κανονισμού 1/2003, ελλείψει συμμετοχής των αρμόδιων για τον ανταγωνισμό αρχών των κρατών μελών.

19 Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το Γενικό Δικαστήριο είχε υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο, κρίνοντας ότι η Επιτροπή δεν είχε υποχρέωση να διοργανώσει νέα ακρόαση πριν από την έκδοση της αποφάσεως του 2009 και στηρίζοντας την κρίση του στο γεγονός ότι στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις είχε παρασχεθεί η δυνατότητα να αναπτύξουν προφορικώς την άποψή τους κατά τη διάρκεια των ακροάσεων της 13ης Ιουνίου και της 30ής Σεπτεμβρίου 2002.

20 Με την απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2017, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (C-88/15 P, EU:C:2017:716), το Δικαστήριο υπενθύμισε τη σημασία της διεξαγωγής, κατόπιν αιτήσεως των ενδιαφερομένων, ακροάσεως στην οποία καλούνται οι αρμόδιες για τον ανταγωνισμό αρχές των κρατών μελών και της οποίας η παράλειψη συνιστά παράβαση ουσιώδους τύπου.

21 Το Δικαστήριο έκρινε ότι, δεδομένου ότι το εν λόγω δικαίωμα, το οποίο προβλέπεται από τον κανονισμό 773/2004, δεν είχε γίνει σεβαστό, η επιχείρηση της οποίας το δικαίωμα προσβλήθηκε κατά τα ανωτέρω δεν ήταν υποχρεωμένη να αποδείξει ότι η εν λόγω προσβολή επηρέασε σε βάρος της την εξέλιξη της διαδικασίας και το περιεχόμενο της […] αποφάσεως [του 2009].

22 Το Δικαστήριο αναίρεσε επίσης και άλλες αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου οι οποίες είχαν εκδοθεί στις 9 Δεκεμβρίου 2014 και περιείχαν κρίση επί της νομιμότητας της αποφάσεως του 2009, και ακύρωσε, για τους ίδιους λόγους, την τελευταία αυτή απόφαση, ως προς τέσσερις άλλες επιχειρήσεις. Αντιθέτως, η απόφαση του 2009 κατέστη απρόσβλητη για τις αποδέκτριες επιχειρήσεις που δεν είχαν ασκήσει αναίρεση κατά των εν λόγω αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου.

Γ. Τρίτη απόφαση της Επιτροπής (2019)

23 Με έγγραφο της 15ης Δεκεμβρίου 2017, η Επιτροπή ενημέρωσε την [αναιρεσείουσα] σχετικά με την πρόθεσή της να επαναλάβει τη διοικητική διαδικασία και να διοργανώσει, στο πλαίσιο αυτό, νέα ακρόαση των μετεχόντων στην εν λόγω διαδικασία, παρουσία των αρμόδιων για τον ανταγωνισμό αρχών των κρατών μελών.

24 Με έγγραφο της 1ης Φεβρουαρίου 2018, η [αναιρεσείουσα] υπέβαλε παρατηρήσεις με τις οποίες αμφισβήτησε την εξουσία της Επιτροπής να επαναλάβει τη διοικητική διαδικασία και την κάλεσε να μην προβεί στην επανάληψή της.

25 Στις 23 Απριλίου 2018 η Επιτροπή διεξήγαγε νέα ακρόαση σχετικά με την ουσία της διαδικασίας, στην οποία έλαβαν μέρος, παρουσία των αρμόδιων για τον ανταγωνισμό αρχών των κρατών μελών και του συμβούλου ακροάσεων, η [αναιρεσείουσα] καθώς και τρεις άλλες αποδέκτριες της αποφάσεως του 2009 επιχειρήσεις.

26 Με έγγραφα της 19ης Νοεμβρίου 2018, καθώς και της 17ης Ιανουαρίου και της 6ης Μαΐου 2019, η Επιτροπή απηύθυνε τρεις αιτήσεις παροχής πληροφοριών στην [αναιρεσείουσα] σχετικά με τη μετοχική σύνθεση και την περιουσιακή κατάστασή της. Η [αναιρεσείουσα] απάντησε στις εν λόγω αιτήσεις παροχής πληροφοριών, αντιστοίχως, με έγγραφα της 10ης Δεκεμβρίου 2018, καθώς και της 31ης Ιανουαρίου και της 9ης Μαΐου 2019.

27 Στις 21 Ιουνίου 2019 η [αναιρεσείουσα] έλαβε μέρος σε συνάντηση με τις υπηρεσίες της Επιτροπής στη διάρκεια της οποίας αναφέρθηκε ότι αυτές είχαν αποφασίσει να προτείνουν στο Σώμα των Επιτρόπων την έκδοση νέας αποφάσεως περί επιβολής προστίμων, έστω και αν, λόγω της αντικειμενικώς παρατεταμένης διάρκειας της διαδικασίας, θα πρότειναν την εφαρμογή εξαιρετικής ελαφρυντικής περίστασης.

28 Στις 4 Ιουλίου 2019 η Επιτροπή εξέδωσε την [επίδικη] απόφαση […], η οποία απευθυνόταν σε πέντε επιχειρήσεις ως προς τις οποίες είχε ακυρωθεί η απόφαση του 2009, ήτοι, πέραν της αναιρεσείουσας, στις Alfa Acciai SpA, Feralpi Holding SpA (πρώην Feralpi Siderurgica SpA και Federalpi Siderurgica SRL), Partecipazioni Industriali SpA (πρώην Riva Acciaio SpA, εν συνεχεία Riva Fire SpA, στο εξής: Riva) καθώς και Valsabbia Investimenti SpA και Ferriera Valsabbia SpA.

29 Με την [επίδικη] απόφαση, η Επιτροπή διαπίστωσε την ίδια παράβαση με εκείνη η οποία είχε αποτελέσει το αντικείμενο της αποφάσεως του 2009, αλλά λόγω της διάρκειας της διαδικασίας μείωσε κατά 50 % τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν στις αποδέκτριες επιχειρήσεις. Επιπλέον, στην [αναιρεσείουσα] χορηγήθηκε πρόσθετη μείωση 6 %, διότι δεν είχε μετάσχει στο σκέλος της συμπράξεως που αφορούσε τον περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής ή των πωλήσεων κατά τη διάρκεια ορισμένης περιόδου. Με το άρθρο 2 της [επίδικης] αποφάσεως, η Επιτροπή επέβαλε στην [αναιρεσείουσα] πρόστιμο ύψους 2,237 εκατομμυρίων ευρώ.

30 Στις 8 Ιουλίου 2019 κοινοποιήθηκε στην [αναιρεσείουσα] ελλιπές αντίγραφο της [επίδικης] αποφάσεως, το οποίο περιλάμβανε μόνον τις μονές σελίδες, γεγονός το οποίο η [αναιρεσείουσα] επισήμανε στην Επιτροπή με επιστολή της 9ης Ιουλίου 2019.

31 Στις 18 Ιουλίου 2019 κοινοποιήθηκε στην [αναιρεσείουσα] η προσβαλλόμενη απόφαση σε πλήρη μορφή.»

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

15 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 30 Σεπτεμβρίου 2019, η αναιρεσείουσα άσκησε προσφυγή με κύριο αίτημα την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως κατά το μέρος που την αφορά και επικουρικό τη μείωση του ποσού του προστίμου που της είχε επιβληθεί.

16 Προς στήριξη του αιτήματος ακύρωσης της επίδικης απόφασης, η αναιρεσείουσα επικαλέστηκε έξι λόγους ακυρώσεως, προβάλλοντας, με τον πρώτο, προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και παράβαση των διαδικαστικών κανόνων κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018, με τον δεύτερο, ότι ήταν παράνομη η άρνηση της Επιτροπής να ελέγξει, πριν από την έκδοση της επίδικης απόφασης, αν η απόφαση αυτή ήταν σύμφωνη με την αρχή της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας, με τον τρίτο, παραβίαση της αρχής της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας, με τον τέταρτο, παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, υπέρβαση εξουσίας και παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, με τον πέμπτο, παραβίαση της αρχής ne bis in idem, και με τον έκτο, ότι το καθεστώς παραγραφής του άρθρου 25 του κανονισμού 1/2003 είναι παράνομο.

17 Όσον αφορά ιδίως τον πρώτο λόγο ακυρώσεως, η αναιρεσείουσα υποστήριξε, με τις δύο πρώτες από τις πέντε αιτιάσεις που προέβαλε στο πλαίσιο του λόγου αυτού, πρώτον, ότι ήταν αμφισβητήσιμη η αμεροληψία της συμβουλευτικής επιτροπής του κανονισμού 1/2003 (στο εξής: συμβουλευτική επιτροπή) στο μέτρο που η στάση των εκπροσώπων των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών οι οποίοι την απαρτίζουν θα μπορούσε να έχει επηρεαστεί από το γεγονός ότι οι αρχές αυτές είχαν λάβει γνώση της θέσης που είχαν υιοθετήσει επί της υποθέσεως, αφενός, η Επιτροπή με τις αποφάσεις του 2002 και του 2009 και, αφετέρου, το Γενικό Δικαστήριο με την απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-90/10, EU:T:2014:1035), και, δεύτερον, ότι η ανεξαρτησία της Επιτροπής επηρεαζόταν από το γεγονός ότι το θεσμικό αυτό όργανο, θεωρώντας ότι η απόφαση αυτή του Γενικού Δικαστηρίου είχε επιβεβαιώσει τις απόψεις του, δεν ήταν πλέον πράγματι σε θέση να δεχθεί τυχόν αντίθετη γνώμη των εκπροσώπων των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών οι οποίοι μετέχουν τη συμβουλευτική επιτροπή.

18 Με την τρίτη αιτίαση που προέβαλε στο πλαίσιο του πρώτου λόγου ακυρώσεως, η αναιρεσείουσα υποστήριξε ότι η Επιτροπή, αφενός, είχε παραβεί διάφορους κανόνες σχετικά με τη διεξαγωγή των ακροάσεων και, αφετέρου, είχε υποπέσει σε πλάνη επειδή δεν κάλεσε στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 την Ομοσπονδία, τη Leali SpA και τη θυγατρική της Acciaierie e Ferriere Leali Luigi SpA (στο εξής από κοινού: Leali), τη Lucchini SpA, τη Riva, την Industrie Riunite Odolesi SpA (στο εξής: IRO) και την Associazione Nazionale Sagomatori Ferro (εθνική ένωση των επιχειρήσεων μορφοποίησης σιδήρου) (στο εξής: Ansfer), ενώ οι οντότητες αυτές, δεδομένου του σημαντικού ρόλου που είχαν διαδραματίσει στην υπόθεση, θα μπορούσαν να γνωστοποιήσουν στις αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών στοιχεία που θα τους παρείχαν τη δυνατότητα να λάβουν θέση έχοντας πλήρη γνώση των δεδομένων. Κατά την αναιρεσείουσα, δεδομένου ότι οι εν λόγω αρχές δεν διατύπωσαν τη γνώμη τους έχοντας πλήρη γνώση των δεδομένων, εθίγησαν τα δικαιώματα άμυνάς της.

19 Με την τέταρτη αιτίαση που προέβαλε στο πλαίσιο του πρώτου λόγου ακυρώσεως, η αναιρεσείουσα υποστήριξε ότι η διαδικαστική πλημμέλεια την οποία διαπίστωσε το Δικαστήριο δεν ήταν δυνατόν να θεραπευθεί. Κατά την αναιρεσείουσα, λόγω του χρονικού διαστήματος που είχε παρέλθει, οι μεταβολές στην ταυτότητα των παραγόντων και στη διάρθρωση της αγοράς ήταν τέτοιες ώστε καμία ακρόαση δεν μπορούσε πλέον να διεξαχθεί υπό πανομοιότυπες ή, τουλάχιστον, ισοδύναμες συνθήκες με τις επικρατούσες το 2002.

20 Με την πέμπτη αιτίαση που προέβαλε το πλαίσιο του πρώτου λόγου ακυρώσεως, η αναιρεσείουσα υποστήριξε, μεταξύ άλλων, ότι ενείχε πλημμέλειες η γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής, η οποία περιείχε δήλωση, υπογεγραμμένη από οκτώ αρχές ανταγωνισμού κρατών μελών, ότι η ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 είχε θεραπεύσει τη διαδικαστική πλημμέλεια που διαπιστώθηκε από το Δικαστήριο με την απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2017, Ferriere Nord

κατά Επιτροπής (C-88/15 P, EU:C:2017:716). Ειδικότερα, δύο από τις οκτώ αυτές αρχές, συμπεριλαμβανομένης της εισηγήτριας αρχής ανταγωνισμού, δεν συμμετείχαν στην εν λόγω ακρόαση.

21 Προς στήριξη του επικουρικού αιτήματος μερικής ακυρώσεως της επίδικης απόφασης και συνακόλουθης μείωσης του ποσού του επιβληθέντος προστίμου, η αναιρεσείουσα επικαλέστηκε τρεις επιπλέον λόγους ακυρώσεως, προβάλλοντας, με τον έβδομο, παράβαση των κανόνων περί του βάρους αποδείξεως και παραβίαση της αρχής in dubio pro reo, με τον όγδοο, ότι ήταν παράνομη η προσαύξηση του ποσού του προστίμου λόγω υποτροπής και, με τον ένατο, παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως όσον αφορά τη συνεκτίμηση των ελαφρυντικών περιστάσεων και όψιμη προβολή των λόγων που δικαιολογούσαν τον περιορισμό της μείωσης του προστίμου.

22 Με απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2020, το Γενικό Δικαστήριο επέτρεψε στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής.

23 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή στο σύνολό της.

24 Όσον αφορά τον πρώτο λόγο ακυρώσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, πρώτον, ότι η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας δεν ήταν ικανή να καταδείξει ότι δεν διασφαλιζόταν εν προκειμένω η αμεροληψία της Επιτροπής και των εκπροσώπων των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών στο πλαίσιο της συμβουλευτικής επιτροπής. Δεύτερον, το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν κάλεσε στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 ορισμένες επιχειρήσεις και ενώσεις δεν συνιστούσε παράβαση των κανόνων σχετικά με τη διεξαγωγή των ακροάσεων ούτε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της αναιρεσείουσας. Τρίτον, οι μεταβολές του πλαισίου λόγω της παρόδου του χρόνου δεν επηρεάζουν τη δυνατότητα της Επιτροπής να επαναλάβει διαδικασία κατόπιν της ακυρώσεως μιας απόφασής της από το Δικαστήριο ή το Γενικό Δικαστήριο, εφόσον το θεσμικό αυτό όργανο έχει ελέγξει αν η συνέχιση της διαδικασίας εξακολουθεί να συνιστά κατάλληλη λύση για τη συγκεκριμένη κατάσταση, πράγμα που κατά την κρίση του Γενικού Δικαστηρίου η Επιτροπή έπραξε εν προκειμένω. Τέταρτον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε αβάσιμη την επιχειρηματολογία με την οποία επιχειρήθηκε να καταδειχθεί ότι η γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής ήταν πλημμελής.

25 Όσον αφορά τον τρίτο λόγο ακυρώσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι δεν ήταν υπερβολική ούτε η διάρκεια της σταδίων της διοικητικής διαδικασίας ενώπιον της Επιτροπής ούτε η συνολική διάρκεια της διαδικασίας και ότι, εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν γινόταν δεκτό ότι η διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας μπορεί να θεωρηθεί αντίθετη προς την αρχή της εύλογης διάρκειας, η αναιρεσείουσα δεν απέδειξε καμία προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας συνεπεία της διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας.

26 Όσον αφορά τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, πρώτον, ότι η Επιτροπή είχε εξηγήσει επαρκώς τους λόγους για τους οποίους εξέδωσε νέα απόφαση παρά τις δύο προηγούμενες ακυρώσεις, δεύτερον, ότι το πρόστιμο που επιβλήθηκε στην αναιρεσείουσα με την επίδικη απόφαση εξακολουθούσε να έχει αποτρεπτικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν με τις αποφάσεις του 2002 και του 2009 είχαν επιστραφεί μετά την ακύρωση των αποφάσεων αυτών, τρίτον, ότι, πριν την έκδοση της επίδικης απόφασης, στην αναιρεσείουσα δεν είχε επιβληθεί ακόμη κύρωση για την επίμαχη παράβαση, λαμβανομένων υπόψη των δύο προηγούμενων ακυρώσεων, τέταρτον, ότι η επανάληψη της διαδικασίας και η έκδοση νέας αποφάσεως μπορούσαν να διευκολύνουν τους τρίτους που θα επιθυμούσαν να ασκήσουν αγωγή

αποζημιώσεως, λαμβανομένου ιδίως υπόψη, αφενός, ότι η άσκηση τέτοιων αγωγών μπορούσε να αφορά και άλλα κράτη μέλη, πλην της Ιταλικής Δημοκρατίας, και, αφετέρου, ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να αποκλείσει την εφαρμογή άλλων εθνικών δικαίων πλην του ιταλικού, και, πέμπτον, ότι δεν συνέτρεχε παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας.

27 Όσον αφορά τον πέμπτο λόγο ακυρώσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι δεν είχε παραβιαστεί η αρχή ne bis in idem, δεδομένου ότι, κατά τον χρόνο της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, δεν είχε εκδοθεί οριστική απόφαση επί της ουσίας της υποθέσεως όσον αφορά τη συμμετοχή της αναιρεσείουσας στις παραβάσεις που της προσάπτονταν.

28 Όσον αφορά τον έκτο λόγο ακυρώσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι ήταν απορριπτέα η προβαλλόμενη με αυτόν ένσταση ελλείψεως νομιμότητας του άρθρου 25 του κανονισμού 1/2003. Κατά την κρίση του Γενικού Δικαστηρίου, η αναιρεσείουσα δεν κατέδειξε ότι ο νομοθέτης της Ένωσης, στο πλαίσιο του συμβιβασμού στον οποίο προέβη μεταξύ των σκοπών που όφειλε να λάβει υπόψη, υπερέβη τα όρια του περιθωρίου εκτιμήσεως που πρέπει να του αναγνωρίζεται στο πλαίσιο αυτό. Ειδικότερα, με την πρόβλεψη, για την επιβολή κυρώσεων λόγω παραβάσεων του ενωσιακού δικαίου ανταγωνισμού, προθεσμίας παραγραφής πέντε ετών και δέκα ετών, σε περίπτωση διακοπής της παραγραφής, τίθεται ένα αυστηρό όριο στο χρονικό πλαίσιο δράσεως της Επιτροπής. Όσον αφορά το ότι, κατά το άρθρο 25, παράγραφος 6, του κανονισμού 1/2003, η προθεσμία παραγραφής αναστέλλεται ενόσω διαρκούν οι δίκες επί προσφυγών κατά της απόφασης της Επιτροπής, το Γενικό Δικαστήριο τόνισε ότι πρόκειται για περιπτώσεις κατά τις οποίες η αδράνεια της Επιτροπής δεν αποτελεί συνέπεια της ελλείψεως επιμέλειας εκ μέρους του θεσμικού αυτού οργάνου.

29 Όσον αφορά τον όγδοο λόγο ακυρώσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, πρώτον, ότι η προσαύξηση, λόγω υποτροπής, του επιβληθέντος στην αναιρεσείουσα προστίμου ήταν αρκούντως προβλέψιμη για την ίδια και, επομένως, δεν προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνάς της, δεύτερον, ότι το χρονικό διάστημα που έπρεπε να ληφθεί υπόψη προκειμένου να αποφασιστεί αν έπρεπε να επιβληθεί τέτοια προσαύξηση δεν ήταν υπερβολικά μακρύ και, τρίτον, ότι δεν ήταν υπερβολική η προσαύξηση 50 % που εφαρμόστηκε εν προκειμένω για την υποτροπή.

30 Όσον αφορά τον ένατο λόγο ακυρώσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, πρώτον, ότι ήταν δικαιολογημένη η διαφορά μεταξύ των συντελεστών μείωσης που εφαρμόστηκαν για την αναιρεσείουσα και για μιαν άλλη επιχείρηση, λόγω της μη συμμετοχής τους σε ορισμένο σκέλος της παράβασης την οποία αφορά η επίδικη απόφαση, και, δεύτερον, ότι η Επιτροπή δεν είχε παράσχει με καθυστέρηση τις σχετικές πληροφορίες.

Τα αιτήματα των διαδίκων ενώπιον του Δικαστηρίου

31 Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και, κατά συνέπεια, να ακυρώσει την επίδικη απόφαση·

– επικουρικώς, να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κατά το μέρος με το οποίο απέρριψε το επικουρικό αίτημά της για μερική ακύρωση της επίδικης απόφασης, να ακυρώσει εν μέρει την επίδικη απόφαση και να μειώσει το πρόστιμο που της επιβλήθηκε·

– να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της πρωτοβάθμιας και της αναιρετικής δίκης.

32 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και

– να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.

33 Το Συμβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την ένσταση ελλείψεως νομιμότητας του άρθρου 25 του κανονισμού 1/2003 και να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα της αναιρετικής δίκης.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

34 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προβάλλει οκτώ λόγους.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

35 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος διαρθρώνεται σε τέσσερα σκέλη, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας, παρέλειψε να εξετάσει αποδεικτικά στοιχεία, παραμόρφωσε προδήλως τα πραγματικά περιστατικά και τα αποδεικτικά στοιχεία, παρέβη την υποχρέωσή του να αιτιολογεί τις αποφάσεις του και προέβη σε αυθαίρετες εκτιμήσεις.

Επί του τρίτου σκέλους

– *Επιχειρήματα των διαδίκων*

36 Με το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, το οποίο πρέπει να εξεταστεί πρώτο, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα κρίνοντας, στις σκέψεις 158 έως 162 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι, παρά τις μεταβολές που επήλθαν στην ταυτότητα των παραγόντων και στη διάρθρωση της αγοράς, η Επιτροπή θεράπευσε, μέσω της διεξαγωγής της ακρόασης της 23ης Απριλίου 2018, τη διαδικαστική πλημμέλεια την οποία διαπίστωσε το Δικαστήριο με την απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2017, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (C-88/15 P, EU:C:2017:716). Η αναιρεσείουσα αμφισβητεί το σκεπτικό που εκτίθεται στις σκέψεις 159 και 160 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, βάσει του οποίου το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, λόγω του χρονικού διαστήματος που είχε παρέλθει, καμία ακρόαση δεν μπορούσε να διεξαχθεί υπό συνθήκες πανομοιότυπες με τις επικρατούσες το 2002. Κατά την αναιρεσείουσα, η παρανομία που διαπιστώθηκε με την απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2017, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (C-88/15 P, EU:C:2017:716), δεν μπορεί να θεραπευθεί όχι λόγω των μεταβολών που επήλθαν με την πάροδο του χρόνου, αλλά λόγω της υπαίτιας συμβολής του θεσμικού αυτού οργάνου σε αυτήν.

37 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η ως άνω επιχειρηματολογία είναι νέα και, κατά συνέπεια, απαράδεκτη. Κατά το θεσμικό αυτό όργανο, η επιχειρηματολογία αυτή είναι, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμη.

– *Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

38 Κατά το άρθρο 170, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, η αίτηση αναιρέσεως δεν μπορεί να μεταβάλει το αντικείμενο της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δίκης. Ειδικότερα, κατά πάγια νομολογία, αν επιτρεπόταν σε έναν από τους διαδίκους να προβάλει για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου λόγους και επιχειρήματα που δεν είχε προβάλει ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, τούτο θα σήμαινε ότι ο διάδικος αυτός θα είχε τη δυνατότητα να υποβάλει στην κρίση του Δικαστηρίου, του οποίου η αρμοδιότητα επί των αιτήσεων αναιρέσεως είναι περιορισμένη, διαφορά με ευρύτερο περιεχόμενο από τη διαφορά που εκδίκασε το Γενικό Δικαστήριο. Στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου περιορίζεται συνεπώς στην εξέταση της εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτιμήσεως των λόγων, ισχυρισμών και επιχειρημάτων που συζητήθηκαν ενώπιόν του (απόφαση της 29ης Φεβρουαρίου 2024, Euranimi κατά Επιτροπής, C-95/23 P, EU:C:2024:177, σκέψη 53 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

39 Στη σκέψη 158 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι η αιτίαση της αναιρεσείουσας ότι δεν ήταν δυνατή η θεραπεία του διαδικαστικού ελαττώματος που διαπίστωσε το Δικαστήριο στηριζόταν στη διαπίστωση ότι, λόγω του χρονικού διαστήματος που είχε παρέλθει, οι μεταβολές στην ταυτότητα των παραγόντων και στη διάρθρωση της αγοράς ήταν τέτοιες ώστε καμία ακρόαση δεν μπορούσε πλέον να διεξαχθεί υπό πανομοιότυπες ή, τουλάχιστον, ισοδύναμες συνθήκες με τις επικρατούσες το 2002.

40 Η αναιρεσείουσα δεν αμφισβήτησε, με την αίτηση αναιρέσεως, την ανωτέρω περιγραφή της πρωτοδίκως προβληθείσας αιτίασης. Επιβάλλεται όμως η διαπίστωση ότι από την εν λόγω περιγραφή δεν προκύπτει ότι, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, η αναιρεσείουσα υποστήριξε ότι η αδυναμία θεραπείας της διαδικαστικής πλημμέλειας την οποία διαπίστωσε το Δικαστήριο με την απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2017, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (C-88/15 P, EU:C:2017:716), οφειλόταν σε σφάλματα της Επιτροπής.

41 Βεβαίως, με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, η αναιρεσείουσα επισημαίνει ότι, στα σημεία 62, 82, 97, 127, 133, 136, 167, 182 και 205 του δικογράφου της προσφυγής, υπογράμμισε ότι ο συνδυασμός των σφαλμάτων της Επιτροπής και της ασυνήθιστα μεγάλης διάρκειας της διαδικασίας συνεπαγόταν την αδυναμία θεραπείας της διαδικαστικής πλημμέλειας που διαπίστωσε το Δικαστήριο. Εντούτοις, από κανένα από τα σημεία αυτά δεν προκύπτει ότι η αναιρεσείουσα είχε υποστηρίξει, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, ότι η θεραπεία της διαδικαστικής πλημμέλειας την οποία διαπίστωσε το Δικαστήριο με την απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2017, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (C-88/15 P, EU:C:2017:716), ήταν αδύνατη λόγω της υπαίτιας συμβολής της Επιτροπής σε αυτήν και όχι λόγω των μεταβολών που επήλθαν με την πάροδο του χρόνου.

42 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, δεδομένου ότι η επιχειρηματολογία που εκτίθεται στο πλαίσιο του προβάλλεται για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου.

Επί του πρώτου σκέλους

– *Επιχειρήματα των διαδίκων*

43 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε εσφαλμένα, στις σκέψεις 64 έως 78 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι, κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 και κατά την έκδοση της γνώμης της συμβουλευτικής επιτροπής, τόσο η Επιτροπή όσο και οι εκπρόσωποι των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών πληρούσαν την απαίτηση αμεροληψίας.

44 Πρώτον, κατά την άποψη της αναιρεσείουσας, οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών δεν μπορούσαν να λάβουν θέσεις διαφορετικές από εκείνες που είχαν ήδη περιληφθεί στην απόφαση του 2009 και επιβεβαιωθεί από το Γενικό Δικαστήριο με την απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-90/10, EU:T:2014:1035), καθώς και με άλλες επτά αποφάσεις του που εκδόθηκαν το 2014 επί προσφυγών κατά της απόφασης του 2009 που άσκησαν άλλοι αποδέκτες της (στο εξής από κοινού: αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου του 2014), εκ των οποίων ορισμένες έχουν καταστεί αμετάκλητες.

45 Δεύτερον, η εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ότι η απαίτηση αμεροληψίας είχε τηρηθεί όσον αφορά την Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (AGCM) (αρχή προστασίας του ανταγωνισμού και της αγοράς, Ιταλία) είναι, κατά την αναιρεσείουσα, εσφαλμένη και απορρέει από πρόδηλη παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων ή από παντελή παράλειψη της εκτιμήσεως τους.

46 Κατά την αναιρεσείουσα, το Γενικό Δικαστήριο έλαβε υπόψη ότι η AGCM είχε γνώση της απόφασης του 2009 και της απόφασης της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-90/10, EU:T:2014:1035). Εντούτοις, το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να λάβει υπόψη ότι, όπως αποδεικνύεται από πλείονα έγγραφα που προσκομίστηκαν ενώπιόν του, η αρχή αυτή στηρίχθηκε στην απόφαση του 2009 και στην εν λόγω απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου όταν, το 2017, επέβαλε κυρώσεις όσον αφορά σύμπραξη που αφορούσε τις ίδιες επιχειρήσεις και το ίδιο είδος συμπεριφοράς με αυτές τις οποίες αφορούσε η απόφαση του 2009 (στο εξής: απόφαση της AGCM του 2017). Η αναιρεσείουσα τονίζει ότι τα δύο πρόσωπα που εκπροσώπησαν την AGCM στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 είχαν διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη διαδικασία έκδοσης της απόφασης της AGCM του 2017.

47 Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, οι δύο παραδοχές στις οποίες στηρίχθηκε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 75 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης είναι εσφαλμένες. Αφενός, δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι η σύμπραξη την οποία αφορούσε η απόφαση της AGCM του 2017 είναι διαφορετική από εκείνη την οποία αφορά η επίδικη απόφαση. Αφετέρου, είναι επίσης εσφαλμένη η παραδοχή ότι η απόφαση της AGCM του 2017 δεν μπορούσε να επηρεάσει τη συγκεκριμένη αρχή, διότι είχε ακυρωθεί από ιταλικό δικαστήριο. Συγκεκριμένα, η ακύρωση αυτή είναι μεταγενέστερη της ακρόασης της 23ης Απριλίου 2018, δεδομένου ότι η σχετική απόφαση του Tribunale amministrativo regionale del Lazio (περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου Λατίου, Ιταλία) δημοσιεύθηκε στις 12 Ιουνίου 2018. Υπό τις συνθήκες αυτές, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η AGCM είχε συμφέρον, κατά την ακρόαση αυτή, να επιβεβαιώσει τις αιτιάσεις της Επιτροπής. Επιπλέον, όταν, στις 27 Ιουνίου και την 1η Ιουλίου 2019, η AGCM διατύπωσε τη γνώμη της στο πλαίσιο της συμβουλευτικής επιτροπής, η έφεση που είχε ασκήσει κατά της αποφάσεως του περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου εξακολουθούσε να εκκρεμεί.

48 Τρίτον, μετά τις αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου του 2014, η Επιτροπή δεν είχε κανένα λόγο να επηρεαστεί από ενδεχόμενη αντίθετη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής.

49 Εξάλλου, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να αποφανθεί επί της επιχειρηματολογίας της περί παραβιάσεως του τεκμηρίου αθωότητας, την οποία εξέθεσε στα σημεία 123 έως 127 του δικογράφου της προσφυγής. Με την απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-90/10, EU:T:2014:1035), το Γενικό Δικαστήριο είχε διαπιστώσει ότι η αναιρεσείουσα είχε συμμετάσχει στη σύμπραξη την οποία αφορά η επίδικη απόφαση, πράγμα που οι εκπρόσωποι των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών δεν μπορούσαν να αγνοούν ούτε κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 ούτε κατά τις μεταγενέστερες παρεμβάσεις τους στο πλαίσιο της συμβουλευτικής επιτροπής.

50 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η ανωτέρω επιχειρηματολογία είναι απαράδεκτη εν μέρει επειδή είναι υπερβολικά αόριστη και εν μέρει επειδή είναι νέα. Είναι δε εν πάση περιπτώσει αβάσιμη.

– *Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

51 Όσον αφορά το παραδεκτό του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, υπενθυμίζεται, αφενός, ότι από το άρθρο 256, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, από το άρθρο 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και από το άρθρο 168, παράγραφος 1, στοιχείο δ′, και το άρθρο 169, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, συνάγεται ότι η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να προσδιορίζει με ακρίβεια τα επίμαχα σημεία της αποφάσεως της οποίας ζητείται η αναίρεση, καθώς και τα νομικά επιχειρήματα που στηρίζουν κατά τρόπο συγκεκριμένο το αίτημα αυτό, άλλως η αίτηση αναιρέσεως ή ο οικείος λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτα (απόφαση της 11ης Ιανουαρίου 2024, Foz κατά Συμβουλίου, C-524/22 P, EU:C:2024:23, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

52 Συνεπώς, τα στοιχεία της αιτήσεως αναιρέσεως που δεν περιλαμβάνουν καμία επιχειρηματολογία που να αποσκοπεί ειδικά στον προσδιορισμό του νομικού σφάλματος που προσάπτεται στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν πληρούν την απαίτηση αυτή και πρέπει να απορρίπτονται ως απαράδεκτα (απόφαση της 22ας Ιουνίου 2023, YG κατά Επιτροπής, C-818/21 P, EU:C:2023:511, σκέψη 105 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

53 Αφετέρου, ο αναιρεσείων μπορεί παραδεκτώς να ασκήσει αναίρεση προβάλλοντας, ενώπιον του Δικαστηρίου, λόγους και επιχειρήματα που αντλούνται από την ίδια την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και αμφισβητούν τη νομική της ορθότητα (απόφαση της 6ης Ιουλίου 2023, ΕΤΕπ και Επιτροπή κατά ClientEarth, C-212/21 P και C-223/21 P, EU:C:2023:546, σκέψη 96 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

54 Εν προκειμένω, μολονότι η αναιρεσείουσα επικαλείται, στον τίτλο του πρώτου λόγου αναιρέσεως και όσον αφορά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 και τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής, παράβαση του άρθρου 266 ΣΛΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), εντούτοις δεν εξηγεί, αντιθέτως προς τις απαιτήσεις της νομολογίας που μνημονεύεται στη σκέψη 51 της παρούσας απόφασης, τους λόγους για τους οποίους μπορεί να στηριχθεί στις διατάξεις αυτές αιτίαση με την οποία προβάλλεται έλλειψη αμεροληψίας, αφενός, των μελών της συμβουλευτικής επιτροπής και, αφετέρου, της Επιτροπής. Ως εκ τούτου, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη κατά το μέτρο που στηρίζεται σε παράβαση των εν λόγω διατάξεων.

55 Αντιθέτως, η αιτίαση με την οποία προβάλλεται προσβολή του τεκμηρίου αθωότητας, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 48, παράγραφος 1, του Χάρτη και στο άρθρο 6, παράγραφος 2, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), εκτίθεται με επαρκή σαφήνεια ώστε να γίνεται κατανοητό ότι η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να αποφανθεί επί μέρους της προσφυγής της. Επομένως, η αιτίαση αυτή είναι παραδεκτή.

56 Εξάλλου, η αναιρεσείουσα υποστήριξε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ότι, λαμβανομένης υπόψη της απόφασης της AGCM του 2017, οι εκπρόσωποι της AGCM που έλαβαν μέρος στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 και στις εργασίες της συμβουλευτικής επιτροπής που αφορούσαν την έκδοση της επίδικης απόφασης δεν μπορούσαν να θεωρηθούν αντικειμενικοί και αμερόληπτοι. Όπως προκύπτει από τη σκέψη 75 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα αυτό για τον λόγο ότι η απόφαση της AGCM του 2017 ακυρώθηκε, εν συνεχεία, με απόφαση της 12ης Ιουνίου 2018 του Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου Λατίου). Ως εκ τούτου, σύμφωνα με τη νομολογία που εκτίθεται στη σκέψη 53 της παρούσας απόφασης, η αναιρεσείουσα αμφισβητεί παραδεκτώς, με την αίτηση αναιρέσεως, την εκτίμηση αυτή, υποστηρίζοντας ότι είχε σημασία η ημερομηνία της απόφασης του περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου.

57 Επί της ουσίας, επισημαίνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε, κατ' αρχάς, στις σκέψεις 64 έως 66 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-90/10, EU:T:2014:1035), είχε εξαλειφθεί από την έννομη τάξη της Ένωσης, δεδομένου ότι το Δικαστήριο την αναίρεσε. Έκρινε, εν συνεχεία, στις σκέψεις 71 και 72 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι «η ενδεχόμενη γνώση λύσης προκριθείσας σε προγενέστερο στάδιο και, ενδεχομένως, επικυρωθείσας με απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου, η οποία αναιρέθηκε εν συνεχεία από το Δικαστήριο, είναι εγγενής στην υποχρέωση άντλησης των συνεπειών της ακύρωσης». Κατά το Γενικό Δικαστήριο, η αποδοχή της άποψης ότι μια τέτοια γνώση μπορεί «να εμποδίζει, αφ' εαυτής, την επανάληψη της διαδικασίας» θα αντέβαινε στο άρθρο 266 ΣΛΕΕ, το οποίο, σε περίπτωση ακύρωσης βάσει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, επιβάλλει στα θεσμικά και λοιπά όργανα ή στους οργανισμούς της Ένωσης να λαμβάνουν τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων που εκδόθηκαν έναντι αυτών, χωρίς εντούτοις να τα απαλλάσσει από την αποστολή τους που συνίσταται στη διασφάλιση της εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης στους τομείς αρμοδιότητάς τους. Τέλος, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 73 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, η επανάληψη της διαδικασίας θα απαγορευόταν μόνον εάν, με συγκεκριμένες ενδείξεις, η αναιρεσείουσα μπορούσε να καταδείξει ότι η αμεροληψία των εκπροσώπων των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Επιτροπής «επηρεάστηκε πράγματι αρνητικά».

58 Η εκτίμηση αυτή δεν ενέχει κανένα νομικό σφάλμα.

59 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι το δικαίωμα χρηστής διοίκησης, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 41 του Χάρτη, προβλέπει ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα, μεταξύ άλλων, στην αμερόληπτη εξέταση των υποθέσεών του από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης. Η επιταγή αυτή περί αμεροληψίας καλύπτει, αφενός, την υποκειμενική αμεροληψία, κατά την οποία κανένας υπάλληλος του οικείου οργάνου που επιλαμβάνεται της υποθέσεως δεν πρέπει να εκδηλώνει μεροληψία ή προσωπικές προκαταλήψεις, και, αφετέρου, την αντικειμενική αμεροληψία, κατά την οποία το θεσμικό όργανο πρέπει να παρέχει επαρκή εχέγγυα για τον αποκλεισμό κάθε εύλογης αμφιβολίας συναφώς (απόφαση της 1ης Φεβρουαρίου 2024, Scania κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-251/22 P, EU:C:2024:103, σκέψη 70 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

60 Εν προκειμένω και με εξαίρεση την περίπτωση της AGCM, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας αφορά μόνον την υποκειμενική αμεροληψία των εκπροσώπων των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Επιτροπής.

61 Πλην όμως, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η απαίτηση αμεροληψίας, όπως απορρέει από το άρθρο 41 του Χάρτη, ισχύει και όσον αφορά τους εκπροσώπους των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών όταν λαμβάνουν μέρος σε ακρόαση και όταν συμβάλλουν στη γνώμη που πρόκειται να διατυπώσει η συμβουλευτική επιτροπή επί σχεδίου απόφασης της Επιτροπής στον τομέα του ανταγωνισμού, η γνώση απλώς και μόνον εκ μέρους των εκπροσώπων αυτών προηγούμενης απόφασης της Επιτροπής, επιβεβαιωθείσας από απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου και ακυρωθείσας εν συνεχεία από το Δικαστήριο, δεν αρκεί, αφ' εαυτής και ελλείψει οποιουδήποτε άλλου αντικειμενικού στοιχείου, ώστε να δημιουργηθεί στους τρίτους εύλογη αμφιβολία όσον αφορά την ενδεχόμενη ύπαρξη προκαταλήψεων εκ μέρους των εν λόγω εκπροσώπων. Πράγματι, τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής, όταν μετέχουν σε ακρόαση και συμβάλλουν στην κατάρτιση της γνώμης της συμβουλευτικής επιτροπής επί σχεδίου απόφασης της Επιτροπής στον τομέα του ανταγωνισμού, δεν υποχρεούνται να λάβουν υπόψη μια τέτοια προγενέστερη απόφαση. Επομένως, η γνώση και μόνον μιας τέτοιας απόφασης δεν μπορεί, αφ' εαυτής, να δημιουργήσει εύλογη αμφιβολία όσον αφορά την ενδεχόμενη ύπαρξη προκατάληψης εκ μέρους των μελών της συμβουλευτικής επιτροπής.

62 Το αυτό ισχύει, κατά μείζονα λόγο, όσον αφορά την Επιτροπή. Πράγματι, τυχόν αποδοχή της επιχειρηματολογίας της αναιρεσείουσας θα συνεπαγόταν απαγόρευση της επανάληψης της διαδικασίας, εκ μέρους του θεσμικού αυτού οργάνου, κατόπιν της ακύρωσης απόφασής του από το Γενικό Δικαστήριο ή από το Δικαστήριο, έστω και σε περίπτωση όπως η επίδικη εν προκειμένω, τούτο δε ακόμη και ελλείψει συγκεκριμένων ενδείξεων ικανών να δημιουργήσουν εύλογες αμφιβολίες ως προς την αμεροληψία της Επιτροπής. Μια τέτοια απαγόρευση θα ήταν, όπως ορθώς επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο, ασύμβατη με το άρθρο 266 ΣΛΕΕ, το οποίο, σε περίπτωση ακύρωσης μιας πράξεως, επιβάλλει στα θεσμικά ή άλλα όργανα ή οργανισμούς της Ένωσης που την εξέδωσαν να λάβουν τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων που εκδόθηκαν εις βάρος τους, χωρίς να αποκλείεται η δυνατότητα έκδοσης νέας πράξης, η οποία να μην έχει τα ελαττώματα που διαπίστωσε ο δικαστής της Ένωσης. Επιπλέον, μια τέτοια λύση θα εμπόδιζε την Επιτροπή να εκπληρώσει την αποστολή της που συνίσταται στη διασφάλιση, στους τομείς που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της, της εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού.

63 Όσον αφορά τη φερόμενη έλλειψη αμεροληψίας της AGCM, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η εν λόγω αρχή στηρίχθηκε, κατά την έκδοση της απόφασης της AGCM του 2017, στην απόφαση του 2009 και στις αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου του 2014.

64 Ωστόσο, από τα αποδεικτικά στοιχεία που επικαλείται συναφώς η αναιρεσείουσα προκύπτει ότι, μολονότι στην απόφαση της AGCM του 2017 γίνεται μνεία της απόφασης του 2009 και των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου του 2014, η απόφαση της AGCM του 2017 δεν στηρίζεται σε αυτές. Επιπλέον, τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας σχετικά με την έλλειψη αντικειμενικότητας ή αμεροληψίας της AGCM δεν εκτέθηκαν με σαφήνεια στο δικόγραφο της προσφυγής. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Γενικό Δικαστήριο δεν παραμόρφωσε τα πραγματικά περιστατικά και τα αποδεικτικά στοιχεία ούτε παρέλειψε να αποφανθεί επί της επιχειρηματολογίας της αναιρεσείουσας.

65 Όσον αφορά την αιτίαση ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να αποφανθεί επί της επιχειρηματολογίας περί παραβιάσεως της αρχής του τεκμηρίου αθωότητας, επισημαίνεται ότι η αναιρεσείουσα υποστήριξε, πρωτοδίκως, ότι, δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο, με την απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-90/10, EU:T:2014:1035), είχε ήδη διαπιστώσει τη συμμετοχή της στη σύμπραξη, οι εκπρόσωποι των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών δεν μπορούσαν, κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 και κατά τις μεταγενέστερες εργασίες της συμβουλευτικής επιτροπής, να σεβαστούν το τεκμήριο αθωότητάς της. Η αιτίαση αυτή ταυτιζόταν συνεπώς με την επιχειρηματολογία με την οποία η αναιρεσείουσα υποστήριζε γενικότερα ότι οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών στερούνταν αμεροληψίας. Πλην όμως, δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την επιχειρηματολογία αυτή στο σύνολό της, δεν ήταν υποχρεωμένο να αποφανθεί ειδικώς επί της εν λόγω αιτιάσεως. Επισημαίνεται ως προς το ζήτημα αυτό ότι η αναιρεσείουσα δεν προέβαλε κανένα επιχείρημα πρωτοδίκως προκειμένου να συμπληρώσει ειδικώς την αιτίαση σχετικά με τον σεβασμό του τεκμηρίου αθωότητας.

66 Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτο και εν μέρει αβάσιμο.

Επί του δευτέρου σκέλους

– *Επιχειρήματα των διαδίκων*

67 Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικά σφάλματα, απορρίπτοντας, με τις σκέψεις 79 έως 157 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, την επιχειρηματολογία της περί του ότι η ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 ήταν ελλιπής, επειδή η Επιτροπή δεν κάλεσε σε αυτήν τις Riva, Leali, IRO, Lucchini, την Ομοσπονδία και την Ansfer. Ειδικότερα, το Γενικό Δικαστήριο έδωσε εσφαλμένη λύση στο ζήτημα αν, όσον αφορά την ακρόαση αυτή, η Επιτροπή είχε προσβάλει τα δικαιώματα άμυνας της αναιρεσείουσας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, πλην της παραβάσεως κανόνα τον οποίο το θεσμικό αυτό όργανο όφειλε να τηρήσει.

68 Κατά πρώτον, όσον αφορά τη Riva, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η επιχείρηση αυτή που είναι αποδέκτης της επίδικης απόφασης εξαναγκάστηκε να μη συμμετάσχει στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018. Ειδικότερα, λόγω του χρονικού διαστήματος που είχε παρέλθει από τον χρόνο των επίμαχων πραγματικών περιστατικών, κανένας από τους εργαζομένους της Riva δεν ήταν σε θέση να αντιτάξει λυσιτελή στοιχεία στις αιτιάσεις της Επιτροπής. Η αναιρεσείουσα υπογραμμίζει ότι η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνάς της δεν οφείλεται στην απουσία της Riva κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018, αλλά στην ασυνήθιστα μεγάλη διάρκεια της διαδικασίας. Κατά συνέπεια, η υπερβολικά μεγάλη αυτή διάρκεια εμπόδισε τη συμβουλευτική επιτροπή να ακούσει τη Riva και να σχηματίσει πλήρη εικόνα του πλαισίου και των μέσων άμυνας που σχετίζονταν με τη σύμπραξη ως προς την οποία η Επιτροπή σκόπευε να επιβάλει κυρώσεις.

69 Κατά δεύτερον, όσον αφορά την περίπτωση των επιχειρήσεων και των ενώσεων, οι οποίες, κατά την αναιρεσείουσα, θα έπρεπε να έχουν κληθεί στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 ως ενδιαφερόμενοι τρίτοι, σύμφωνα με το άρθρο 27, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 1/2003 και το άρθρο 13, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 773/2004, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, αφενός, ότι το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε, με τη σκέψη 102 της

αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, την επιχειρηματολογία της περί προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας λόγω της απουσίας της Leali, της IRO και της Ομοσπονδίας, στηριζόμενο σε μη κρίσιμες εκτιμήσεις.

70 Αφετέρου, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε εσφαλμένα ότι ήταν ορθή η εκτίμηση της Επιτροπής ότι η Lucchini και η Ansfer δεν είχαν την ιδιότητα του ενδιαφερομένου τρίτου.

71 Κατά την αναιρεσείουσα, η εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά τη Lucchini ήταν αυθαίρετη, ανελαστική και τυπολατρική. Ειδικότερα, δεν μπορεί να γίνει κατανοητό γιατί το αίτημα της Lucchini να της επιτραπεί να συμμετάσχει, ως μετέχουσα στη διαδικασία, στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 δεν μπορούσε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η επιχείρηση αυτή επιθυμούσε να κληθεί σε αυτήν ως ενδιαφερόμενος τρίτος.

72 Όσον αφορά την ιδιότητα της Ansfer ως ενδιαφερόμενου τρίτου, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε επί του ζητήματος αυτού κατά τρόπο αντιφατικό, παραμόρφωσε τα πραγματικά περιστατικά και τα εκτίμησε κατά τρόπο αυθαίρετο. Η αναιρεσείουσα προβάλλει συναφώς τρεις αιτιάσεις.

73 Πρώτον, οι αιτιολογίες που παρατίθενται στις σκέψεις 126 έως 128 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης είναι αντιφατικές. Ειδικότερα, το Γενικό Δικαστήριο, αφού διαπίστωσε ότι είναι θεμιτό να θεωρηθεί ότι οντότητα στην οποία αναγνωρίστηκε η ιδιότητα του ενδιαφερόμενου τρίτου σε προγενέστερο στάδιο της διαδικασίας διατηρεί την εν λόγω ιδιότητα καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, εξέτασε αν, εν προκειμένω, η Ansfer διατηρούσε την ιδιότητα αυτή.

74 Δεύτερον, εκτιμώντας, στη σκέψη 129 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι «το ενδιαφέρον που εκδήλωσε η Ansfer για να λάβει μέρος στη διαδικασία δεν διατηρήθηκε καθ' όλη τη διάρκειά της», το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε το περιεχόμενο της αιτιολογικής σκέψης 110 της επίδικης απόφασης με την οποία η Επιτροπή αναγνώρισε στην Ansfer την ιδιότητα του ενδιαφερομένου τρίτου. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 124 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η πρωτοδίκως προβληθείσα αιτίαση αφορούσε μόνο τη διαδικαστική κατάσταση της Ansfer κατά τη διάρκεια του 2002.

75 Το Γενικό Δικαστήριο παρέβη επίσης το άρθρο 13, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 773/2004, δυνάμει του οποίου η Επιτροπή υποχρεούται να ενημερώσει τους ενδιαφερόμενους τρίτους σχετικά με τη φύση και το αντικείμενο της διαδικασίας και τους καλεί, εφόσον το ζητήσουν στο πλαίσιο των γραπτών παρατηρήσεών τους, να αναπτύξουν τα επιχειρήματά τους κατά την προφορική ακρόαση των μερών προς τα οποία έχει αποσταλεί ανακοίνωση αιτιάσεων. Πλην όμως, δεν αμφισβητείται ότι η Επιτροπή δεν ενημέρωσε την Ansfer για την επανάληψη της διοικητικής διαδικασίας τον Δεκέμβριο του 2017 και ότι δεν την κάλεσε να συμμετάσχει στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018.

76 Εξάλλου, το Γενικό Δικαστήριο παραβίασε το άρθρο 5, παράγραφοι 1 και 2, και το άρθρο 6, παράγραφος 2, της απόφασης 2011/695/ΕΕ του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της 13ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα του συμβούλου ακροάσεων σε ορισμένες διαδικασίες ανταγωνισμού (ΕΕ 2011, L 275, σ. 29).

77 Τρίτον, ακόμη και αν υποτεθεί ότι το Γενικό Δικαστήριο βασίμως έκρινε ότι ήταν αναγκαίο να εκτιμηθεί αν η Ansfer είχε διατηρήσει την ιδιότητα του ενδιαφερομένου τρίτου, το εκτιθέμενο στις σκέψεις 132 έως 135 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης και στηριζόμενο σε ορισμένα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά σκεπτικό βάσει του οποίου το Γενικό Δικαστήριο έδωσε αρνητική απάντηση στο ζήτημα αυτό δεν είναι ούτε λογικό ούτε πειστικό.

78 Ειδικότερα, κατ' αρχάς, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η Ansfer δεν συμμετέσχε στην ακρόαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2002, επειδή αυτή δεν αφορούσε την ουσία της υπόθεσης αλλά μόνο το ζήτημα των εννόμων συνεπειών της λήξης ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Το γεγονός ότι η ένωση αυτή δεν έλαβε τον λόγο κατά την ακρόαση της 13ης Ιουνίου 2002 είναι άνευ σημασίας, δεδομένου ότι οι συμμετέχοντες δεν έχουν τέτοια υποχρέωση. Εν συνεχεία, δεν έχει καμία αποφασιστική σημασία το γεγονός ότι οι γραπτές παρατηρήσεις της Ansfer κατατέθηκαν στον φάκελο και επαναλήφθηκαν στη συνέχεια στο σχέδιο της επίδικης απόφασης, δεδομένου ότι διαφορετικά δεν θα ήταν καν αναγκαίο να κληθούν τα μέρη σε νέα ακρόαση. Τέλος, η εκτίμηση, στη σκέψη 133 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, κατά την οποία είναι προς το συμφέρον της χρηστής διοικήσεως «να αποφεύγεται ο πολλαπλασιασμός των παρεμβαινόντων» δεν είναι κατανοητή δεδομένου του μικρού αριθμού των οντοτήτων που ήταν παρούσες στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018.

79 Εν πάση περιπτώσει, από τα ανωτέρω προκύπτει σαφώς ο αυθαίρετος χαρακτήρας της εκτιμήσεως της Επιτροπής, την οποία επιβεβαίωσε το Γενικό Δικαστήριο.

80 Κατά τρίτον, όσον αφορά την κατάσταση των λοιπών τρίτων, κατά την έννοια του άρθρου 27, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 1/2003 και του άρθρου 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 773/2004, ήτοι των προσώπων, όπως η Leali, η IRO και η Ομοσπονδία, που δεν είναι αποδέκτες της ανακοίνωσης των αιτιάσεων ή ενδιαφερόμενοι τρίτοι, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη τις διατάξεις αυτές.

81 Το ίδιο συνέβη, κατά την αναιρεσείουσα, και όσον αφορά τη Lucchini. Ειδικότερα, ορισμένοι αποδέκτες των αποφάσεων του 2002 και του 2009 έχουν εν τω μεταξύ παύσει να υπάρχουν, επειδή πτώχευσαν, ενώ άλλοι έμειναν εκτός της διαδικασίας έκδοσης της επίδικης απόφασης επειδή δεν προσέβαλαν την απόφαση του 2002 ή δεν άσκησαν αναίρεση κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου του 2014. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή όφειλε να δεχθεί το αίτημα της Lucchini για συμμετοχή στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018. Η άρνηση της Επιτροπής προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας των επιχειρήσεων τις οποίες αφορά η έρευνα, οι οποίες στερήθηκαν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν προς όφελός τους τη μαρτυρία της Lucchini. Επιπλέον, η απουσία της επιχειρήσεως αυτής έθιξε τις προνομίες των μελών της συμβουλευτικής επιτροπής τα οποία εκπροσωπούν τις αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών. Επομένως, η Επιτροπή άσκησε έναντι της Lucchini κατά τρόπο αυθαίρετο την εξουσία εκτιμήσεως που διαθέτει, πράγμα το οποίο παρέλειψε να διαπιστώσει το Γενικό Δικαστήριο.

82 Για παρόμοιους λόγους, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να καλέσει την Ansfer να συμμετάσχει στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 ως άλλος τρίτος, δεδομένου ότι η Επιτροπή άσκησε την εξουσία εκτιμήσεως κατά τρόπο αυθαίρετο και έναντι της ένωσης αυτής.

83 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας είναι απαράδεκτη από πολλές απόψεις. Πρώτον, με την επιχειρηματολογία αυτή επιδιώκεται, κατ' ουσίαν, η εκ μέρους του Δικαστηρίου νέα εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίστηκαν πρωτοδίκως. Δεύτερον, δεν στηρίζεται σε καμία συγκεκριμένη αιτίαση,

αλλά περιορίζεται στη διατύπωση αμφιβολιών. Τρίτον, είναι υπερβολικά γενική και δεν αφορά ειδικώς κανένα νομικό σφάλμα. Τέταρτον, οι αιτιάσεις με τις οποίες προβάλλεται αυθαίρετη άσκηση, εκ μέρους της Επιτροπής, της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει είναι νέες. Εν πάση περιπτώσει, κατά το θεσμικό αυτό όργανο, οι αιτιάσεις της αναιρεσείουσας είναι αβάσιμες.

– *Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

84 Επισημαίνεται ευθύς εξαρχής ότι η αναιρεσείουσα τονίζει ότι, ανεξαρτήτως του ζητήματος αν οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις και ενώσεις είχαν δικαίωμα να συμμετάσχουν σε ακρόαση πριν από την έκδοση της επίδικης απόφασης, η διεξαγωγή της ακρόασης της 23ης Απριλίου 2018, παρουσία των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών, δεν παρέσχε στις αρχές αυτές τη δυνατότητα σχηματίσουν πλήρη εικόνα του πλαισίου και των μέσων άμυνας που σχετίζονταν με τη σύμπραξη ως προς την οποία η Επιτροπή σκόπευε να επιβάλει κυρώσεις, πράγμα που είχε ως αποτέλεσμα προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της αναιρεσείουσας. Όπως προκύπτει όμως από την επιχειρηματολογία της, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει επίσης ότι η Επιτροπή παρέβη τους διαδικαστικούς κανόνες σχετικά με τις ακροάσεις επειδή δεν κάλεσε ορισμένες επιχειρήσεις ή ενώσεις να συμμετάσχουν στην ως άνω ακρόαση.

85 Όσον αφορά, κατά πρώτον, την περίπτωση της Riva, η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί τη διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου, στη σκέψη 93 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, κατά την οποία η επιχείρηση αυτή δεν ζήτησε να συμμετάσχει στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018. Αντιθέτως προς τις απαιτήσεις της νομολογίας που μνημονεύεται στη σκέψη 52 της παρούσας απόφασης, η αναιρεσείουσα δεν εκθέτει καμία επιχειρηματολογία που να αποσκοπεί ειδικά στον προσδιορισμό του νομικού σφάλματος που προσάπτεται στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση. Επομένως, το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο κατά το μέτρο που αφορά την περίπτωση της Riva.

86 Κατά δεύτερον, όσον αφορά την περίπτωση των επιχειρήσεων και ενώσεων που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως ενδιαφερόμενοι τρίτοι, επισημαίνεται, πρώτον, ότι η αναιρεσείουσα, μολονότι αμφισβητεί την κρισιμότητα της αιτιολογίας που εκτίθεται στη σκέψη 102 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης κατά την οποία δεν προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας της αναιρεσείουσας η παράλειψη της Επιτροπής να καλέσει τη Leali, την IRO και την Ομοσπονδία να λάβουν μέρος στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 ως ενδιαφερόμενοι τρίτοι, εντούτοις δεν επικαλείται συναφώς κανένα νομικό σφάλμα.

87 Δεύτερον, όσον αφορά τη Lucchini, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, στη σκέψη 103 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι, μετά την επανάληψη της διαδικασίας στις 15 Δεκεμβρίου 2017, η επιχείρηση αυτή είχε ζητήσει από την Επιτροπή να της επιτρέψει να συμμετάσχει στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 όχι ως ενδιαφερόμενος τρίτος, αλλά ως μετέχουσα στη διαδικασία, όπως, μεταξύ άλλων, η αναιρεσείουσα. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, αφενός, ότι η Επιτροπή δεν είχε υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο απορρίπτοντας το αίτημα της Lucchini και, αφετέρου, ότι η επιχείρηση αυτή δεν υποστήριξε εν συνεχεία ότι μπορούσε να κληθεί στην ακρόαση ως ενδιαφερόμενος τρίτος. Το Γενικό Δικαστήριο, στη σκέψη 104 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, συνήγαγε από τις ανωτέρω διαπιστώσεις ότι η Επιτροπή, παραλείποντας να καλέσει τη Lucchini να λάβει μέρος στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018, δεν παρέβη διαδικαστικό κανόνα ο οποίος μπορούσε να επηρεάσει την άσκηση, από την αναιρεσείουσα, των δικαιωμάτων άμυνάς της.

88 Ως προς το ζήτημα αυτό, η αναιρεσείουσα δεν προσδιορίζει τα νομικά επιχειρήματα βάσει των οποίων βάλλει κατά των σκέψεων αυτών της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, αλλά ζητεί απλώς από το Δικαστήριο να επανεξετάσει τα επιχειρήματα που είχε ήδη προβάλει ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και να προβεί σε νέα εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, χωρίς όμως να επικαλείται παραμόρφωσή τους.

89 Κατά το άρθρο 256, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και το άρθρο 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, η αναίρεση περιορίζεται σε νομικά ζητήματα. Το Γενικό Δικαστήριο είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να διαπιστώνει και να εκτιμά τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά καθώς και να εκτιμά τα αποδεικτικά στοιχεία. Συνεπώς, η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων δεν αποτελεί, ως εκ της φύσεώς της, νομικό ζήτημα υποκείμενο στον αναιρετικό έλεγχο του Δικαστηρίου, εκτός αν συντρέχει περίπτωση παραμόρφωσής τους (απόφαση της 29ης Φεβρουαρίου 2024, Euranimi κατά Επιτροπής, C-95/23 P, EU:C:2024:177, σκέψη 84 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

90 Επιπλέον, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας κατά την οποία το αίτημα της Lucchini να λάβει μέρος στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 ως μετέχουσα στη διαδικασία έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορούσε επίσης, επικουρικώς, τη συμμετοχή στην εν λόγω ακρόαση με την ιδιότητα του ενδιαφερόμενου τρίτου προβλήθηκε το πρώτον στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως.

91 Επομένως, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας με την οποία προβάλλεται ότι η Lucchini έπρεπε να κληθεί στη ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 ως ενδιαφερόμενος τρίτος πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που μνημονεύεται στις σκέψεις 38 και 89 της παρούσας απόφασης.

92 Τρίτον, όσον αφορά την Ansfer, υπενθυμίζεται ότι το Γενικό Δικαστήριο, στη σκέψη 130 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, απαρίθμησε ορισμένα πραγματικά περιστατικά τα οποία η αναιρεσείουσα δεν αμφισβήτησε, ήτοι, μεταξύ άλλων, ότι το 2002 η Ansfer, αφού πληροφορήθηκε την κίνηση της διαδικασίας που διεξήγε η Επιτροπή, ζήτησε να της επιτραπεί να λάβει μέρος στην ακρόαση της 13ης Ιουνίου 2002 ως ενδιαφερόμενος τρίτος· ότι η Επιτροπή δέχθηκε το αίτημα αυτό· ότι η Ansfer παρέστη στην εν λόγω ακρόαση, στην οποία, μολονότι ο εκπρόσωπός της δεν έλαβε τον λόγο, υπέβαλε γραπτές παρατηρήσεις, και ότι, στη βάση αυτή, η Ansfer κλήθηκε να λάβει μέρος στη δεύτερη ακρόαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2002, σχετικά με τις συνέπειες της λήξης ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ, αλλά δεν απάντησε στη συγκεκριμένη πρόσκληση ούτε παρέστη στη σχετική ακρόαση.

93 Στηριζόμενο στα ανωτέρω πραγματικά περιστατικά το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 135 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η Επιτροπή θεώρησε ότι η Ansfer είχε παραιτηθεί από τη συμμετοχή στη διαδικασία ή ότι, τουλάχιστον, δεν επιθυμούσε να αναπτύξει περαιτέρω τα επιχειρήματά της κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018.

94 Καμία από τις εκτιθέμενες στις σκέψεις 73 έως 79 της παρούσας απόφασης τρεις αιτιάσεις που προέβαλε η αναιρεσείουσα κατά της ως άνω εκτίμησης δεν μπορεί να ευδοκιμήσει.

95 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα με την πρώτη αιτίαση, δεν υπάρχει καμία αντίφαση στη συλλογιστική που εξέθεσε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 126 έως 128 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Πράγματι, αφού υπενθύμισε στις σκέψεις 126 και 127 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης την αρχή ότι οντότητα στην οποία αναγνωρίστηκε η ιδιότητα του ενδιαφερομένου τρίτου διατηρεί την ιδιότητα αυτή καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας,

ακόμη και αν αυτή διεκόπη από ένδικες διαδικασίες που οδήγησαν στην έκδοση ακυρωτικών αποφάσεων, το Γενικό Δικαστήριο τόνισε, στη σκέψη 128 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι έπρεπε να εξεταστεί αν, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υποθέσεως, τούτο δεν ίσχυε στην περίπτωση της Ansfer.

96 Όσον αφορά τη δεύτερη αιτίαση της αναιρεσείουσας, είναι αληθές ότι η διαπίστωση που έγινε στη σκέψη 129 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης και συνοψίζεται στη σκέψη 74 της παρούσας απόφασης, κατά την οποία η αναιρεσείουσα είχε αναγνωρίσει ότι το ενδιαφέρον που είχε εκδηλώσει η Ansfer για να λάβει μέρος στη διαδικασία δεν διατηρήθηκε καθ' όλη τη διάρκειά της, δεν αντικατοπτρίζει επακριβώς την επιχειρηματολογία που προέβαλε η αναιρεσείουσα πρωτοδίκως. Πράγματι, η αναιρεσείουσα υποστήριξε ότι η Ansfer είχε διατηρήσει την ιδιότητα αυτή και, ως εκ τούτου, έπρεπε να έχει κληθεί να λάβει μέρος στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018.

97 Εντούτοις, από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η εν λόγω διαπίστωση προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν παραμόρφωσε την ουσία της επιχειρηματολογίας της αναιρεσείουσας. Πράγματι, στις σκέψεις 123 και 125 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ότι η αναιρεσείουσα είχε υποστηρίξει ότι η Ansfer είχε αποκτήσει την ιδιότητα του τρίτου ενδιαφερόμενου και ότι δεν την είχε απολέσει κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

98 Στη σκέψη 129 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η φράση «χωρίς τούτο να αμφισβητηθεί από την [αναιρεσείουσα]» μπορεί να γίνει κατανοητή υπό την έννοια ότι αναφέρεται στα πραγματικά περιστατικά που απαριθμούνται στη σκέψη 130 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης και συνοψίζονται στη σκέψη 92 της παρούσας απόφασης. Πλην όμως, τα πραγματικά αυτά περιστατικά δεν αμφισβητήθηκαν πράγματι από την αναιρεσείουσα. Επομένως, το προβαλλόμενο από την αναιρεσείουσα σφάλμα στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης και δεν είναι ικανό να επιφέρει την αναίρεση του διατακτικού της.

99 Επιπλέον, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, στη σκέψη 129 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, παραμόρφωσε το περιεχόμενο της αιτιολογικής σκέψης 110 της επίδικης απόφασης. Εντούτοις, το επιχείρημα αυτό στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία της εν λόγω αιτιολογικής σκέψης. Πράγματι, η εν λόγω αιτιολογική σκέψη περιέχει απλώς τη διαπίστωση ότι ο σύμβουλος ακροάσεων είχε, σε ένα ορισμένο χρονικό σημείο, θεωρήσει ότι η Ansfer είχε την ιδιότητα του ενδιαφερόμενου τρίτου και όχι απόφανση σχετικά με το ζήτημα αν η ένωση αυτή διατηρούσε, μετά την επανάληψη της διαδικασίας, την ιδιότητα του ενδιαφερόμενου τρίτου ενόψει της ακρόασης της 23ης Απριλίου 2018.

100 Εξάλλου, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε, στη σκέψη 124 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, την πρωτοδίκως προβληθείσα επιχειρηματολογία της κρίνοντας ότι αυτή αφορούσε μόνο τη διαδικαστική κατάσταση που υφίστατο το 2002. Εντούτοις, στη σκέψη 125 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η αναιρεσείουσα είχε υποστηρίξει ότι η Επιτροπή θα έπρεπε να καλέσει την Ansfer στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018, λόγω του ότι της είχε αναγνωριστεί η ιδιότητα του ενδιαφερομένου τρίτου. Επομένως, το επιχείρημα της αναιρεσείουσας στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

101 Στο ως άνω πλαίσιο, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας δεν μπορεί να γίνει κατανοητή υπό την έννοια ότι αποσκοπεί επίσης στην αμφισβήτηση του σκεπτικού βάσει του οποίου το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή μπορούσε να μην ενημερώσει την Ansfer για την επανάληψη

της διοικητικής διαδικασίας τον Δεκέμβριο του 2017. Πράγματι, η αίτηση αναιρέσεως δεν βάλλει κατά του σκεπτικού αυτού το οποίο εκτίθεται στις σκέψεις 108 έως 122 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, δεδομένου ότι η αναιρεσείουσα υποστηρίζει απλώς ότι δεν είναι κρίσιμο.

102 Επισημαίνεται επίσης ότι η αναιρεσείουσα περιορίστηκε να υποστηρίξει ότι το Γενικό Δικαστήριο παραβίασε τις διατάξεις του άρθρου 5, παράγραφοι 1 και 2, και του άρθρου 6, παράγραφος 2, της απόφασης 2011/695 σχετικά με τον σύμβουλο ακροάσεων, χωρίς εντούτοις να προσδιορίσει, παραβιάζοντας έτσι τις διατάξεις που μνημονεύονται στη σκέψη 51 της παρούσας απόφασης, με σαφήνεια τις σκέψεις της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης κατά των οποίων βάλλει και τα νομικά επιχειρήματα στα οποία στηρίζονται οι αιτιάσεις της.

103 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, δεν στερείται νοήματος η εκτίμηση που διέλαβε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 133 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης κατά την οποία είναι προς το συμφέρον της χρηστής διοικήσεως να αποφεύγεται ο πολλαπλασιασμός των παρεμβαινόντων. Πράγματι, από τη σκέψη 134 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι υπό το πρίσμα της εκτίμησης αυτής το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι η Ansfer είχε κληθεί να λάβει μέρος στις ακροάσεις του 2002 με την ιδιότητα του ενδιαφερόμενου τρίτου. Αντιθέτως, δεν προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ότι το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε στην εκτίμηση αυτή για να κρίνει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη κρίνοντας εν συνεχεία ότι η Ansfer είχε απολέσει την ιδιότητα αυτή.

104 Όσον αφορά την τρίτη αιτίαση, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε νομικό σφάλμα κρίνοντας ότι μια οντότητα που έχει αναγνωριστεί ως ενδιαφερόμενος τρίτος μπορεί εν συνέχεια να απολέσει την ιδιότητα αυτή, ιδίως σε συνάρτηση με τη συμπεριφορά της.

105 Η αναιρεσείουσα, με το πρόσχημα της επίκλησης νομικού σφάλματος, ζητεί στην πραγματικότητα από το Δικαστήριο να προβεί σε νέα εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών που εκτίθενται στη σκέψη 92 της παρούσας απόφασης, χωρίς όμως να προβάλλει παραμόρφωσή τους. Συνεπώς, σύμφωνα με τις διατάξεις που υπενθυμίζονται στη σκέψη 89 της παρούσας απόφασης, η τρίτη αιτίαση πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

106 Εξάλλου, βάλλοντας κατά του αυθαίρετου χαρακτήρα της εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμησης της κατάστασης της Ansfer, η αναιρεσείουσα προβάλλει, στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, νέο νομικό επιχείρημα το οποίο πρέπει συνεπώς να απορριφθεί ως απαράδεκτο, κατ’ εφαρμογήν των κανόνων σχετικά με την αναιρετική διαδικασία που υπενθυμίζονται στη σκέψη 38 της παρούσας απόφασης.

107 Κατά τρίτον, όσον αφορά την περίπτωση άλλων τρίτων, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, επιβεβαιώνοντας την απόφαση της Επιτροπής να μην καλέσει, με την ιδιότητα του άλλου τρίτου, τη Leali, την IRO, τη Lucchini, την Ομοσπονδία και την Ansfer στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018, εφάρμοσε εσφαλμένα το άρθρο 27, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, του κανονισμού 1/2003 και το άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 773/2004.

108 Οι διατάξεις αυτές προβλέπουν, όπως προκύπτει από το γράμμα τους, δυνατότητα και όχι υποχρέωση της Επιτροπής, αφενός, να ακούσει φυσικά ή νομικά πρόσωπα πέραν εκείνων τα οποία αφορά η διαδικασία και των ενδιαφερόμενων τρίτων και, αφετέρου, να τα καλέσει να διατυπώσουν τις απόψεις τους εγγράφως και να παραστούν στην προφορική εξέταση των μερών προς τα οποία έχει αποσταλεί κοινοποίηση αιτιάσεων. Ως εκ τούτου, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 149 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή διαθέτει περιθώριο

εκτίμησης προκειμένου να εξακριβώνει αν η συμμετοχή των εν λόγω τρίτων μπορεί να είναι χρήσιμη. Κατά συνέπεια, παράβαση των διατάξεων αυτών μπορεί να διαπιστωθεί μόνο αν αποδειχθεί ότι η Επιτροπή υπερέβη προδήλως τα όρια της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει.

109 Πλην όμως, η αναιρεσείουσα δεν υποστηρίζει ότι αυτό συνέβη όσον αφορά τη Leali, την IRO και την Ομοσπονδία.

110 Βεβαίως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή άσκησε με αυθαίρετο τρόπο την εν λόγω εξουσία εκτιμήσεως όσον αφορά τη Lucchini και την Ansfer. Εντούτοις, δεδομένου ότι η επιχειρηματολογία αυτή προβλήθηκε για πρώτη φορά στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, πρέπει να κριθεί απαράδεκτη, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που παρατίθεται στη σκέψη 38 της παρούσας απόφασης.

111 Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει επίσης ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα, παραλείποντας να εξετάσει αν η Επιτροπή είχε προσβάλει τα δικαιώματα άμυνάς της με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, πλην της παραβάσεως κανόνα τον οποίο το θεσμικό αυτό όργανο όφειλε να τηρήσει. Επισημαίνεται ότι, στη σκέψη 156 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η αναιρεσείουσα «δεν απέδειξε ότι εμποδίστηκε να ασκήσει τα δικαιώματά της άμυνας ανεξαρτήτως της παράβασης κανόνα, λόγω της απουσίας επιχείρησης ή τρίτου κατά την ακρόαση [της 23ης Απριλίου 2018]».

112 Η αναιρεσείουσα δεν καταδεικνύει την ύπαρξη τέτοιου εμποδίου στην άσκηση των δικαιωμάτων άμυνάς της με την αίτηση αναιρέσεως.

113 Είναι αληθές ότι η παρουσία της Leali, της IRO, της Lucchini, της Ομοσπονδίας και της Ansfer στην ακρόαση αυτή θα μπορούσε να είναι χρήσιμη υπό την έννοια ότι θα μπορούσε να παράσχει στη συμβουλευτική επιτροπή πληρέστερη εικόνα του πλαισίου και των μέσων άμυνας που σχετίζονταν με τη σύμπραξη. Εντούτοις, η υποθετική αυτή εκτίμηση δεν αρκεί για να αποδειχθεί η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της αναιρεσείουσας.

114 Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτο και εν μέρει αβάσιμο.

Επί του τετάρτου σκέλους

– *Επιχειρήματα των διαδίκων*

115 Με το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα, κρίνοντας στις σκέψεις 163 έως 195 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, αφενός, ότι τα δύο μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής που δεν είχαν συμμετάσχει στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 είχαν στη διάθεσή τους τα αναγκαία στοιχεία για να εκφέρουν γνώμη έχοντας πλήρη γνώση των δεδομένων, ακόμη και χωρίς καταγραφή της ακρόασης, και, αφετέρου, ότι η απουσία της εισηγήτριας αρχής ανταγωνισμού κατά την ακρόαση δεν καθιστούσε ελαττωματική τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής.

116 Στη σκέψη 185 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ότι, κατά τη νομολογία, όταν σημαντικά και καινοφανή στοιχεία εκτίμησης δεν έχουν γνωστοποιηθεί στη συμβουλευτική επιτροπή, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι αυτή ήταν σε θέση να εκφέρει τη γνώμη της έχοντας πλήρη γνώση των δεδομένων. Κατά την άποψη της αναιρεσείουσας, τούτο συνέβη εν

προκειμένω. Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι οι προφορικές παρατηρήσεις της κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 περιελήφθησαν εν μέρει μόνο στα έγγραφα που διαβιβάστηκαν στη συμβουλευτική επιτροπή. Ειδικότερα, κατά την ακρόαση, είχε θίξει το ζήτημα της τρέχουσας κατάστασης του χαλυβουργικού κλάδου.

117 Το Γενικό Δικαστήριο, παραλείποντας να συγκρίνει το περιεχόμενο των παραρτημάτων Α.7 και Ε.1 που προσκομίστηκαν πρωτοδίκως, παρέλειψε κατ' αυτόν τον τρόπο να εξετάσει αποδεικτικά στοιχεία ή, τουλάχιστον, παραμόρφωσε το περιεχόμενο ορισμένων στοιχείων της δικογραφίας. Υπό τις συνθήκες αυτές, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι, ελλείψει καταγραφής της ακρόασης, η συμβουλευτική επιτροπή δεν είχε πρόσβαση σε σημαντικά και καινοφανή στοιχεία εκτίμησης.

118 Ως προς την αιτίαση που αφορά την απουσία της εισηγήτριας αρχής ανταγωνισμού κατά την ακρόαση, η αναιρεσείουσα λαμβάνει μεν υπόψη την απόφαση στην οποία στηρίχθηκε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 194 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης για να κρίνει ότι δεν απαιτούνταν η παρουσία της αρχής αυτής κατά την ακρόαση, καλεί όμως ταυτόχρονα το Δικαστήριο να «διασαφηνίσει» το ζήτημα αυτό. Επισημαίνει συναφώς ότι στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών είχαν λάβει αντίγραφο του πρακτικού της ακρόασης, πράγμα το οποίο δεν συνέβη στην υπό κρίση υπόθεση. Επιπλέον, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας της εισηγήτριας αρχής ανταγωνισμού στο πλαίσιο της συμβουλευτικής επιτροπής, θα ήταν παράλογο να γίνει δεκτό ότι η αρχή αυτή μπορεί να βεβαιώσει το νομότυπο ακρόασης στην οποία δεν συμμετείχε.

119 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας είναι απαράδεκτη και, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμη.

– *Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

120 Κατά πρώτον, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει κατ' ουσίαν ότι κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 παρουσίασε προφορικώς σημαντικά και καινοφανή στοιχεία. Κατά την άποψή της, δεδομένης της απουσίας δύο μελών της συμβουλευτικής επιτροπής από την ακρόαση και ελλείψει καταγραφής της, η συμβουλευτική επιτροπή δεν διατύπωσε τη γνώμη της έχοντας πλήρη γνώση των δεδομένων.

121 Επισημαίνεται ότι, στη σκέψη 186 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, αφενός, ότι, εν προκειμένω, η αναιρεσείουσα δεν είχε υποστηρίξει ότι η μη κοινοποίηση της καταγραφής της ακρόασης ήταν ικανή να οδηγήσει τη συμβουλευτική επιτροπή σε εσφαλμένη εκτίμηση όσον αφορά ουσιώδη σημεία και, αφετέρου, ότι η αναιρεσείουσα δεν είχε παράσχει καμία ένδειξη σχετικά με ενδεχόμενη απόκλιση μεταξύ των γραπτών απαντήσεών της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων οι οποίες είχαν διαβιβαστεί στη συμβουλευτική επιτροπή και των προφορικών παρατηρήσεών της κατά τη διάρκεια της ακρόασης.

122 Η αναιρεσείουσα δεν αμφισβήτησε τη σκέψη αυτή της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης με την αίτηση αναιρέσεως. Κατά συνέπεια, η επιχειρηματολογία σχετικά με την ύπαρξη απόκλισης μεταξύ της προφορικής παρουσίασης που έκανε η αναιρεσείουσα κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 και του περιεχομένου των εγγράφων που είχε στη διάθεσή της η συμβουλευτική επιτροπή προβάλλεται για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου και, ως εκ τούτου, είναι απαράδεκτη σύμφωνα με τη νομολογία που μνημονεύεται στη σκέψη 38 της παρούσας απόφασης.

123 Βεβαίως, η αναιρεσείουσα αμφισβητεί την αιτιολογία που εκτίθεται στη σκέψη 187 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, κατά την οποία από την εξέταση του φακέλου δεν προέκυψε καμία ένδειξη ικανή να θέσει υπό αμφισβήτηση το γεγονός ότι, κατά τη συνεδρίασή της, η συμβουλευτική επιτροπή είχε πράγματι στη διάθεσή της τα αναγκαία στοιχεία για τις διαβουλεύσεις της. Ωστόσο, με το πρόσχημα της επίκλησης παραμόρφωσης των αποδεικτικών στοιχείων και των στοιχείων της δικογραφίας, η αναιρεσείουσα περιορίζεται στην πραγματικότητα να αναφερθεί γενικώς σε δύο έγγραφα που περιλαμβάνονται στη δικογραφία και να απαριθμήσει ορισμένα φερόμενα ως νέα ζητήματα τα οποία έθιξε κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018, χωρίς να παράσχει καμία διευκρίνιση ικανή να στηρίξει την ύπαρξη τέτοιας παραμόρφωσης. Ειδικότερα, η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι έθιξε, κατά την ακρόαση αυτή, το ζήτημα της τρέχουσας κατάστασης του χαλυβουργικού κλάδου, επίσης υπό το πρίσμα της ανακοίνωσης, που δημοσιεύθηκε τον Μάρτιο του 2018, σχετικά με την έναρξη έρευνας για τη λήψη μέτρων διασφάλισης όσον αφορά τις εισαγωγές προϊόντων σιδήρου και χάλυβα. Εντούτοις, ο ισχυρισμός αυτός δεν αρκεί για να αποδειχθεί ότι οι προφορικές δηλώσεις της κατά την ακρόαση περιελάμβαναν σημαντικά και καινοφανή στοιχεία της υπόθεσης σε σχέση με το περιεχόμενο των εγγράφων που είχαν κοινοποιηθεί στη συμβουλευτική επιτροπή.

124 Κατά δεύτερον, η αναιρεσείουσα ζητεί απλώς από το Δικαστήριο να «διασαφηνίσει» ένα ζήτημα, χωρίς εντούτοις να εκθέτει νομικά επιχειρήματα που να στηρίζουν συγκεκριμένα το αίτημα αναιρέσεως της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, και, επομένως, δεν ανταποκρίθηκε στο δικονομικό βάρος που φέρει δυνάμει της νομολογίας που εκτίθεται στη σκέψη 51 της παρούσας απόφασης.

125 Ομοίως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι είναι παράλογο να γίνει δεκτό ότι η εισηγήτρια αρχή ανταγωνισμού μπορεί να βεβαιώσει το νομότυπο ακρόασης στην οποία δεν συμμετείχε, χωρίς να εκθέτει κανένα νομικό επιχείρημα το οποίο να αμφισβητεί ειδικά το σκεπτικό που εκτίθεται στις σκέψεις 192 και 193 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

126 Κατά συνέπεια, το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως και κατά συνέπεια ο πρώτος λόγος αναιρέσεως στο σύνολό του πρέπει να απορριφθούν ως εν μέρει απαράδεκτοι και εν μέρει αβάσιμοι.

Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

127 Με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το εκτιθέμενο στις σκέψεις 349 έως 367 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης σκεπτικό με το οποίο το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την ένσταση ελλείψεως νομιμότητας του άρθρου 25 του κανονισμού 1/2003 ενέχει νομικά σφάλματα.

128 Πρώτον, η αναιρεσείουσα εκθέτει ότι η ως άνω διάταξη προβλέπει ότι, σε περίπτωση διακοπής, η παραγραφή συμπληρώνεται, το αργότερο, μετά την παρέλευση δέκα ετών. Πλην όμως, εν προκειμένω, λόγω της αναστολής της προθεσμίας παραγραφής κατά τη διάρκεια των ένδικων διαδικασιών, η διαδικασία παρέμεινε εκκρεμής επί είκοσι και πλέον έτη μετά την παύση της παραβατικής συμπεριφοράς, ήτοι για χρονικό διάστημα «διπλάσιο του διπλάσιου» της κανονικής προθεσμίας παραγραφής. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει, κατά την αναιρεσείουσα, ότι ο νομοθέτης της Ένωσης δεν στάθμισε με δίκαιο τρόπο τις επιταγές της ασφάλειας δικαίου και της τήρησης του νόμου.

129 Δεύτερον, συνέπεια του σκεπτικού του Γενικού Δικαστηρίου είναι ότι η αναιρεσείουσα υποχρεώνεται να υποστεί είτε την επιβολή σε αυτήν παράνομης κύρωσης είτε διώξεις απεριόριστης χρονικής διάρκειας. Πλην όμως, δεν είναι δυνατόν η Επιτροπή να μπορεί να επωφελείται από τα σφάλματά της για να επιτυγχάνει την παράταση της προθεσμίας που της τάσσεται για την επιβολή κυρώσεων. Εξάλλου, το δικαίωμα δικαστικής προστασίας δεν πρέπει να στρέφεται κατά του διοικουμένου και να συνεπάγεται, εις βάρος του, το εν τοις πράγμασι απαράγραπτο της εξουσίας της Επιτροπής να επιβάλλει κυρώσεις.

130 Τρίτον, η αναιρεσείουσα παρατηρεί ότι, σε περίπτωση υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας, οι θιγόμενες επιχειρήσεις μπορούν να ζητήσουν την ακύρωση της απόφασης με την οποία διαπιστώνεται παράβαση, υπό την προϋπόθεση ότι η υπέρβαση αυτή παρεμπόδισε την άσκηση των δικαιωμάτων άμυνάς τους, ή να ασκήσουν αγωγή αποζημιώσεως. Κατά την άποψη της αναιρεσείουσας, το μόνο μέσο που μπορεί να διασφαλίσει την πλήρη προστασία της αρχής της εύλογης διάρκειας είναι, εντούτοις, η ακύρωση της απόφασης που εκδίδεται κατά πρόδηλη υπέρβαση της εύλογης διάρκειας, τούτο δε ανεξάρτητα από τη συμπλήρωση της προθεσμίας παραγραφής. Η αιτιολογική σκέψη 37 του κανονισμού 1/2003, κατά την οποία ο κανονισμός αυτός πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται σύμφωνα με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις αρχές που αναγνωρίζονται στον Χάρτη, δεν αντικατοπτρίζεται καθόλου στη διατύπωση του άρθρου 25 του κανονισμού.

131 Τέταρτον, όσον αφορά την αρχή της αναλογικότητας, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέπεμψε, μεταξύ άλλων, στην απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, σκέψη 144), μολονότι ο γενικός εισαγγελέας Y. Bot την επέκρινε με τις προτάσεις του στην υπόθεση ThyssenKrupp Nirosta κατά Επιτροπής (C-352/09 P, EU:C:2010:635, σημεία 183 έως 185). Το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να απαντήσει στην πρόταση της αναιρεσείουσας η οποία το κάλεσε να υιοθετήσει τη λύση που προκρίθηκε με τις εν λόγω προτάσεις.

132 Το Συμβούλιο και η Επιτροπή αμφισβητούν την επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

133 Όπως υπενθύμισε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 354 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το άρθρο 25 του κανονισμού 1/2003 συνιστά αποτέλεσμα συμβιβασμού στον οποίο προέβη ο νομοθέτης της Ένωσης, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί, μεταξύ δύο σκοπών, ήτοι, αφενός, της ανάγκης ενισχύσεως της ασφάλειας δικαίου, αποτρέποντας την επ' αόριστον αμφισβήτηση καταστάσεων που έχουν παγιωθεί με την πάροδο του χρόνου, και, αφετέρου, της ανάγκης διασφάλισης της συμμόρφωσης με το δίκαιο διά της δίωξης, της διαπίστωσης και της επιβολής κυρώσεων για τις παραβάσεις του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού.

134 Ως προς το ζήτημα αυτό και όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 355 και 356 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ο νομοθέτης της Ένωσης δεν υπερέβη τα όρια του περιθωρίου εκτιμήσεως που διαθέτει κατά τον συμβιβασμό των ανωτέρω σκοπών. Πράγματι, το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το άρθρο 25, παράγραφος 5, του κανονισμού 1/2003 προβλέπουν ότι, όσον αφορά τη δίωξη παραβάσεων των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, η παραγραφή επέρχεται μετά την παρέλευση πενταετίας ή, σε περίπτωση διακοπής της παραγραφής, το αργότερο την ημέρα παρέλευσης προθεσμίας ίσης με το διπλάσιο της προθεσμίας παραγραφής, υπό την

προϋπόθεση ότι η Επιτροπή δεν έχει επιβάλει πρόστιμο ή χρηματική ποινή. Από τις ανωτέρω διατάξεις προκύπτει ότι η εξουσία του θεσμικού αυτού οργάνου για διενέργεια έρευνας και την επιβολή κυρώσεων υπόκειται σε αυστηρά όρια.

135 Το αποτέλεσμα του εν λόγω συμβιβασμού συνάδει επίσης με την αρχή της αναλογικότητας, όπως έκρινε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 359 έως 366 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

136 Είναι αληθές ότι, εάν ασκηθεί προσφυγή ενώπιον του δικαστή της Ένωσης, η προθεσμία παραγραφής αναστέλλεται, σύμφωνα με το άρθρο 25, παράγραφος 6, του κανονισμού 1/2003, έως ότου περατωθεί η ένδικη διαδικασία. Όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 363 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η αναστολή αυτή προστατεύει την Επιτροπή από το ενδεχόμενο παραγραφής στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η αδράνεια της Επιτροπής δεν αποτελεί συνέπεια της ελλείψεως επιμέλειας εκ μέρους του θεσμικού αυτού οργάνου. Δεν μπορεί να συναχθεί υπέρβαση των ορίων του περιθωρίου εκτιμήσεως του νομοθέτη της Ένωσης από την ύπαρξη του ενδεχομένου, λόγω τέτοιων περιόδων αναστολής, η συνολική διάρκεια μιας διαδικασίας να υπερβεί, όπως εν προκειμένω, ουσιωδώς τη διάρκεια της προθεσμίας παραγραφής που ορίζεται στο άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1/2003, ή, σε περίπτωση διακοπής της, τη διάρκεια της δεκαετούς προθεσμίας παραγραφής που προβλέπεται στο άρθρο 25, παράγραφος 5, του κανονισμού αυτού.

137 Όπως εξέθεσε, κατ' ουσίαν, το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 356 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, οι διοικούμενοι που εκτιμούν ότι υπέστησαν διαδικασία με υπερβολικά μεγάλη διάρκεια μπορούν να ζητήσουν την ακύρωση της απόφασης που εκδίδεται κατά το πέρας της διαδικασίας αυτής, εφόσον η υπερβολική διάρκεια είχε ως συνέπεια προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, ή, ελλείψει προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας, να ασκήσουν αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον του δικαστή της Ένωσης.

138 Από το γεγονός ότι, εν προκειμένω, η συνολική διάρκεια της διαδικασίας υπερβαίνει την εικοσαετία δεν μπορεί να συναχθεί ότι το άρθρο 25 του κανονισμού 1/2003 δεν είναι νόμιμο.

139 Το συμπέρασμα αυτό δεν κλονίζεται από τα λοιπά επιχειρήματα που προέβαλε η αναιρεσείουσα.

140 Πρώτον, λαμβανομένων υπόψη των προθεσμιών παραγραφής που υπενθυμίζονται στη σκέψη 134 της παρούσας απόφασης και παρά τη διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας, η αναιρεσείουσα δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι εκτέθηκε στον κίνδυνο να έρθει αντιμέτωπη με απεριόριστες χρονικά διώξεις εκ μέρους της Επιτροπής ή με εν τοις πράγμασι απαράγραπτο της εξουσίας του θεσμικού αυτού οργάνου να επιβάλλει κυρώσεις.

141 Δεύτερον, οι δυσκολίες τις οποίες ενδέχεται να αντιμετωπίσει ο διοικούμενος όταν επιχειρεί την εφαρμογή των μέσων επανόρθωσης για τα οποία έγινε λόγος στη σκέψη 137 της παρούσας απόφασης, όσο σημαντικές και αν είναι, δεν αρκούν προκειμένου να γίνει δεκτό ότι μόνον η ακύρωση της απόφασης περί επιβολής κυρώσεως αποτελεί αποτελεσματικό μέσο επανόρθωσης σε περίπτωση παραβίασης της αρχής της εύλογης διάρκειας, ανεξάρτητα από τη συμπλήρωση της προθεσμίας παραγραφής.

142 Τρίτον, η αναιρεσείουσα περιορίζεται να υποστηρίξει ότι ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των αρχών που αναγνωρίζει ο Χάρτης, μολονότι υπενθυμίζεται στην αιτιολογική σκέψη 37 του κανονισμού 1/2003, δεν αντικατοπτρίζεται στη διατύπωση του άρθρου 25 του κανονισμού, χωρίς εντούτοις να παρέχει επ' αυτού οποιαδήποτε διευκρίνιση.

143 Τέταρτον, όσον αφορά τη σημασία της ερμηνείας που προκρίνεται στα σημεία 183 έως 185 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα Y. Bot στην υπόθεση ThyssenKrupp Nirosta κατά Επιτροπής (C-352/09 P, EU:C:2010:635), αρκεί η υπόμνηση ότι, όπως εξάλλου αναγνωρίζει και η ίδια η αναιρεσείουσα, η ερμηνεία αυτή δεν αποτυπώθηκε στην απόφαση επί της εν λόγω υποθέσεως, ούτε γενικότερα στη νομολογία του Δικαστηρίου.

144 Τέλος, κατά το μέτρο που η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο θα έπρεπε να αποφανθεί στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση επί των ανωτέρω σημείων των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα Y. Bot στην υπόθεση ThyssenKrupp Nirosta κατά Επιτροπής (C-352/09 P, EU:C:2010:635), και ότι, συνεπώς, παρέλειψε να αποφανθεί επί του ζητήματος αυτού, επισημαίνεται ότι στα σημεία αυτά περιέχεται πρόταση σχετικά με την ερμηνεία των επίμαχων κανόνων και όχι σχετικά με το κύρος τους. Κατά συνέπεια, η θέση που εκφράζεται κατά τα ανωτέρω στις εν λόγω προτάσεις δεν είναι σε καμία περίπτωση ικανή να στηρίξει την ένσταση ελλείψεως νομιμότητας την οποία αφορά ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως.

145 Ως εκ τούτου, ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

146 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα αμφισβητεί το σκεπτικό βάσει του οποίου το Γενικό Δικαστήριο, στις σκέψεις 229 έως 272 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, έκρινε ότι δεν παραβιάστηκε η αρχή της εύλογης διάρκειας.

147 Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως υποδιαιρείται σε τρία σκέλη.

148 Με τα δύο πρώτα σκέλη του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα αμφισβητεί, αφενός, τις εκτιμήσεις του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με τη διάρκεια της διαδικασίας για την έκδοση της απόφασης του 2009 και της επίδικης απόφασης και, αφετέρου, τις εκτιμήσεις σχετικά με τη συνολική διάρκεια της διαδικασίας η οποία, κατά τον χρόνο έκδοσης της επίδικης απόφασης, είχε ήδη υπερβεί τα 19 έτη.

149 Με το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα αμφισβητεί την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ότι η διάρκεια της διαδικασίας δεν έθιξε τα δικαιώματα άμυνάς της.

150 Όπως υπενθύμισε, εν συνόψει, το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 215 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η παραβίαση της αρχής της τήρησης εύλογης διάρκειας της διαδικασίας είναι ικανή να δικαιολογήσει την ακύρωση απόφασης που εκδίδεται κατά το πέρας διοικητικής διαδικασίας βάσει των άρθρων 101 ή 102 ΣΛΕΕ μόνον εφόσον συνεπάγεται επίσης προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της εμπλεκόμενης επιχείρησης (πρβλ. απόφαση της 9ης Ιουνίου 2016, PROAS κατά Επιτροπής, C-616/13 P, EU:C:2016:415, σκέψεις 74 έως 76 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

151 Κατά συνέπεια, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 230 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η διάρκεια της διαδικασίας μπορεί να έχει ως συνέπεια την ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφασης, εφόσον πληρούνται σωρευτικώς δύο προϋποθέσεις, εκ των οποίων η πρώτη έγκειται στο ότι η διάρκεια της διαδικασίας παρίσταται υπερβολική και η δεύτερη στο ότι η υπέρβαση της εύλογης διάρκειας θίγει την άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας.

152 Το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα της δεύτερης από τις ανωτέρω προϋποθέσεις.

Επιχειρήματα των διαδίκων

153 Με το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προβάλλει ότι, αντιθέτως προς τις κρίσεις που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 266 έως 272 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η διάρκεια της διαδικασίας είχε ως αποτέλεσμα προσβολή των δικαιωμάτων άμυνάς της και της προξένησε ζημία. Ειδικότερα, λόγω της υπερβολικής διάρκειας της διαδικασίας οι περισσότερες από τις οντότητες που θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στοιχεία χρήσιμα για την άμυνά της, συμπεριλαμβανομένων απαλλακτικών στοιχείων, δεν ήταν σε θέση να λάβουν μέρος στην ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018. Αν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη είχαν τη δυνατότητα να ακουστούν επί της ουσίας των αιτιάσεων πριν από την έκδοση της απόφασης του 2002 ή της απόφασης του 2009, η Επιτροπή θα μπορούσε να έχει εκδώσει διαφορετική απόφαση.

154 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η επιχειρηματολογία αυτή είναι απαράδεκτη και, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμη.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

155 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, η αναιρεσείουσα δεν ζητεί απλώς από το Δικαστήριο να εξετάσει εκ νέου την προσφυγή της και να προβεί σε νέα εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, χωρίς να προσδιορίζει με σαφήνεια τα σφάλματα της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Εντούτοις, προκειμένου να αποδείξει ότι η διάρκεια της διαδικασίας είχε ως αποτέλεσμα προσβολή των δικαιωμάτων άμυνάς της, η αναιρεσείουσα επαναλαμβάνει τα επιχειρήματα που προέβαλε με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος απορρίφθηκε στη σκέψη 126 της παρούσας απόφασης ως εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

156 Συνεπώς, πρέπει επίσης να απορριφθεί το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως.

157 Ως εκ τούτου, δεν πληρούται η μία από τις εκτεθείσες στη σκέψη 151 της παρούσας απόφασης δύο προϋποθέσεις των οποίων η συνδρομή είναι αναγκαία προκειμένου η παραβίαση της αρχής της εύλογης διάρκειας να οδηγήσει στην ακύρωση απόφασης.

158 Κατά συνέπεια, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως, ο οποίος στηρίζεται σε παραβίαση της αρχής της εύλογης διάρκειας, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστούν τα δύο πρώτα σκέλη του λόγου αυτού.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως

Επί του πρώτου σκέλους

– *Επιχειρήματα των διαδίκων*

159 Με το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα, κρίνοντας, στις σκέψεις 275 έως 296 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η Επιτροπή εξήγησε επαρκώς τους λόγους οι οποίοι την οδήγησαν στην έκδοση νέας απόφασης επιβολής προστίμου.

160 Το Γενικό Δικαστήριο, στις σκέψεις 282 έως 287 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, εκτίμησε, εν συνόψει, ότι, πρώτον, η Επιτροπή είχε επισημάνει ότι η διάρκεια της διαδικασίας δεν ενείχε παραβίαση της αρχής της εύλογης διάρκειας και ότι δεν είχαν θιγεί τα δικαιώματα άμυνας των επιχειρήσεων, δεδομένου ότι αυτές, αφενός, είχαν την ευκαιρία να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί της επαναλήψεως της διαδικασίας και, αφετέρου, είχαν επίσης εκθέσει τα επιχειρήματά τους κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018· δεύτερον, ότι η Επιτροπή, αφού προέβη σε στάθμιση μεταξύ, αφενός, του γενικού συμφέροντος για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού και, αφετέρου, της μέριμνας για τον μετριασμό των ενδεχόμενων συνεπειών των διαδικαστικών πλημμελειών στις οποίες είχε υποπέσει, είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι μόνο με την έκδοση της επίδικης αποφάσεως θα μπορούσε να διασφαλίσει ότι οι υπαίτιοι της παράβασης δεν θα έμεναν ατιμώρητοι και ότι θα αποθαρρύνονταν πράγματι από την υιοθέτηση παρόμοιας συμπεριφοράς στο μέλλον και, τρίτον, ότι το θεσμικό αυτό όργανο είχε αποφασίσει να μειώσει κατά 50 % το ποσό των επιβληθέντων προστίμων, προκειμένου να μετριαστούν οι αρνητικές συνέπειες που ενδεχομένως είχαν προκληθεί λόγω της διάρκειας της διαδικασίας.

161 Κατά την αναιρεσείουσα, η πρώτη και η τρίτη από τις ανωτέρω εκτιμήσεις δεν ασκούν επιρροή όσον αφορά τον έλεγχο της τήρησης των διατάξεων του άρθρου 7, παράγραφος 1, τελευταία περίοδος, του κανονισμού 1/2003, από το οποίο προκύπτει ότι η Επιτροπή μπορεί να διαπιστώσει ότι έχει διαπραχθεί στο παρελθόν παράβαση του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού μόνον εφόσον έχει σχετικό έννομο συμφέρον. Η δεύτερη από τις ανωτέρω εκτιμήσεις, η οποία εκτίθεται στις σκέψεις 284 έως 286 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, δεν αποτελεί επαρκή αιτιολογία της κρίσης του Γενικού Δικαστηρίου, δεδομένου ότι, αν η Επιτροπή μπορούσε να διασφαλίσει ότι δεν θα υπάρχει ατιμωρησία και υποτροπή όσον αφορά τις παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού μόνο μέσω της επιβολής κυρώσεων, η διακριτική ευχέρεια που της παρέχει ο κανονισμός δεν θα είχε νόημα.

162 Σε κάθε περίπτωση, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι είναι αβάσιμη η επιβεβαιωθείσα από το Γενικό Δικαστήριο αιτιολογία που επικαλείται η Επιτροπή για να δικαιολογήσει την έκδοση της επίδικης απόφασης.

163 Κατά πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε εσφαλμένα, στη σκέψη 290 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι στην αιτιολογική σκέψη 567 της επίδικης απόφασης η Επιτροπή είχε απαντήσει στο επιχείρημα της αναιρεσείουσας με το οποίο αυτή προσήπτε στο εν λόγω θεσμικό όργανο ότι δεν εξήγησε τους λόγους για τους οποίους, μολονότι η ιταλική αγορά είχε αλλάξει ριζικά σε σχέση με το χρονικό διάστημα της διαπιστωθείσας παράβασης, ήταν αναγκαίο να επιβληθεί στην αναιρεσείουσα τον Ιούλιο του 2019 πρόστιμο λόγω συμπεριφοράς η οποία είχε λάβει χώρα προ 30ετίας. Πλην όμως, στην αιτιολογική αυτή σκέψη της επίδικης απόφασης, όπου υπογραμμίζεται το αποτρεπτικό αποτέλεσμα της κύρωσης, δεν διευκρινίζεται για ποιον λόγο εξακολουθεί να έχει σημασία ένα τέτοιο αποτέλεσμα, ενώ στην πραγματικότητα θα είχε σημασία μόνον το 2000 όταν άρχισε η έρευνα της Επιτροπής. Στην αιτιολογική αυτή σκέψη δεν διευκρινίζεται ούτε γιατί το αποτρεπτικό αποτέλεσμα ήταν «ιδιαιτέρως επιθυμητό» σε μια αγορά όπως η ιταλική αγορά οπλισμού σκυροδέματος.

164 Κατά δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να διαπιστώσει ότι ήταν γενικού χαρακτήρα η εκτιθέμενη στην αιτιολογική σκέψη 562 της επίδικης απόφασης εκτίμηση κατά την οποία ήταν σημαντικό να αποτραπεί η εκ μέρους των επιχειρήσεων «εξακολούθηση ή επανάληψη της αντίθετης προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφοράς τους, χωρίς να διαπιστωθεί η προηγούμενη ευθύνη τους όσον αφορά τη διαπραχθείσα παράβαση».

165 Η Επιτροπή αμφισβητεί την ανωτέρω επιχειρηματολογία.

– *Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

166 Υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η απαιτούμενη από το άρθρο 296 ΣΛΕΕ αιτιολογία των πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της εκάστοτε πράξεως και πρέπει να προκύπτει από αυτή, με σαφήνεια και χωρίς αμφισημία, η συλλογιστική του θεσμικού οργάνου που την εξέδωσε, ώστε να καθίσταται δυνατό στους μεν ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους ελήφθη το σχετικό μέτρο, στο δε αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να ασκήσει τον έλεγχό του (απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2023, Altice Group Lux κατά Επιτροπής, C-746/21 P, EU:C:2023:836, σκέψη 217 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

167 Εν προκειμένω, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε στη σκέψη 288 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, χωρίς να υποπέσει σε νομικό σφάλμα, ότι η Επιτροπή παρέσχε εμπεριστατωμένη αιτιολογία από την οποία προκύπτει, κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο, η συλλογιστική που ακολούθησε προκειμένου να δικαιολογήσει την έκδοση νέας αποφάσεως επιβολής κυρώσεων παρά τις δύο προηγούμενες ακυρώσεις.

168 Πράγματι, με τις εξηγήσεις που παρασχέθηκαν συναφώς και συνοψίστηκαν από το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 282 έως 287 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης διευκρινίζονται, με επαρκή σαφήνεια, οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή εξέδωσε νέα απόφαση για την επιβολή προστίμου.

169 Ως προς το ζήτημα αυτό, αφενός, επισημαίνεται ότι η εκτιθέμενη στη σκέψη 160 της παρούσας απόφασης σύνοψη των ανωτέρω λόγων από την αναιρεσείουσα δεν είναι πλήρης, κατά το μέτρο που παραλείπεται η μνεία ότι το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε στη σκέψη 285 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης ότι, με τις αιτιολογικές σκέψεις 560 και 561 της επίδικης απόφασης, η Επιτροπή επισήμανε ότι οι αποδέκτριες της απόφασης αυτής επιχειρήσεις είχαν μετάσχει επί έντεκα έτη σε μια παράβαση η οποία θεωρείται ένας από τους σοβαρότερους περιορισμούς του ανταγωνισμού και ότι, σε ένα τέτοιο πλαίσιο, η μη έκδοση νέας αποφάσεως διαπιστώνουσας τη συμμετοχή των επιχειρήσεων αυτών στην εν λόγω παράβαση θα ήταν αντίθετη προς το γενικό συμφέρον για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης και θα έβαινε πέραν του συμφέροντος για μετριασμό των συνεπειών της ενδεχόμενης προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων των αποδεκτριών επιχειρήσεων Η διαπίστωση αυτή αρκούσε, εξάλλου, για να διευκρινιστεί ότι η Επιτροπή θεωρούσε ότι συνέτρεχε έννομο συμφέρον για την έκδοση της επίδικης απόφασης, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003.

170 Αφετέρου, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 280 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, μετά την ακύρωση των δύο πρώτων αποφάσεων που εξέδωσε η Επιτροπή για να επιβάλει κυρώσεις για την επίμαχη σύμπραξη και το εξαιρετικά μεγάλο χρονικό διάστημα που είχε μεσολαβήσει μεταξύ των πρώτων πράξεων έρευνας και της έκδοσης της επίδικης απόφασης, στο θεσμικό αυτό όργανο εναπέκειτο να λάβει υπόψη τις περιστάσεις αυτές όταν εξέθετε τους λόγους για τους οποίους εκτιμούσε ότι ήταν δικαιολογημένη η έκδοση νέας απόφασης για την επιβολή κυρώσεων. Αντιθέτως προς όσα υποστήριξε η αναιρεσείουσα, οι εκτιμήσεις αυτές που παρατίθενται στις σκέψεις 282 και 287 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ήταν κρίσιμες.

171 Η εκτίμηση που εκτίθεται στη σκέψη 167 της παρούσας απόφασης δεν κλονίζεται από την επιχειρηματολογία με την οποία η αναιρεσείουσα αμφισβητεί την αιτιολογία της επίδικης απόφασης όσον αφορά τη συνδρομή έννομου συμφέροντος για την έκδοσή της.

172 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι η υποχρέωση αιτιολογήσεως των αποφάσεων συνιστά ουσιώδη τύπο ο οποίος πρέπει να διακρίνεται από το ζήτημα του βασίμου της αιτιολογίας, το οποίο αφορά την ουσιαστική νομιμότητα της επίμαχης πράξεως. Πράγματι, η αιτιολογία μιας αποφάσεως συνίσταται στη ρητή διατύπωση των λόγων στους οποίους στηρίζεται η απόφαση αυτή. Αν η αιτιολογία ενέχει σφάλματα, αυτά πλήττουν την ουσιαστική νομιμότητα της αποφάσεως, αλλά όχι την αιτιολογία της, η οποία μπορεί να είναι επαρκής ακόμη και αν προβάλλει εσφαλμένους λόγους (απόφαση της 18ης Απριλίου 2024, Dumitrescu κ.λπ. κατά Επιτροπής και Δικαστηρίου, C-567/22 P έως C-570/22 P, EU:C:2024:336, σκέψη 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

173 Πλην όμως, με το πρόσχημα της επίκλησης παράβασης της υποχρέωσης αιτιολογήσεως, η αναιρεσείουσα επιδιώκει στην πραγματικότητα να αμφισβητήσει το βάσιμο της αιτιολογίας επί της οποίας στηρίζεται η επίδικη απόφαση.

174 Τα επιχειρήματα αυτά δεν είναι ικανά να θέσουν εν αμφιβόλω τις σκέψεις 275 έως 296 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης με τις οποίες το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν είχε παραβεί την υποχρέωση αιτιολογήσεως.

175 Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

Επί του δευτέρου σκέλους

– *Επιχειρήματα των διαδίκων*

176 Με το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει κατ' ουσίαν ότι το Γενικό Δικαστήριο, στις σκέψεις 298 έως 302 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, υπέπεσε σε νομικό σφάλμα και παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως όσον αφορά το αποτρεπτικό αποτέλεσμα της επίδικης απόφασης.

177 Πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να απαντήσει επί του επιχειρήματος της αναιρεσείουσας το οποίο αφορούσε το γεγονός ότι το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας, Ιταλία) είχε επιβεβαιώσει, με απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2020, την ανυπαρξία μιας άλλης σύμπραξης στην οποία η αναιρεσείουσα φερόταν ότι είχε συμμετάσχει. Πλην όμως, από την απόφαση αυτή προέκυπτε ότι από το 2000 και μετά η αναιρεσείουσα ασκούσε τη δραστηριότητά της τηρώντας τους κανόνες του ανταγωνισμού και ότι, επομένως, είχε πλήρως επιτευχθεί ο αποτρεπτικός σκοπός που διέπνεε την απόφαση του 2002.

178 Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο περιορίστηκε στη σκέψη 298 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στη διατύπωση γενικών εκτιμήσεων όσον αφορά το αποτρεπτικό αποτέλεσμα της επίδικης απόφασης.

179 Τρίτον, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση περιέχει αντιφατικές αιτιολογίες. Ειδικότερα, από τη σκέψη 299 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι, κατά το Γενικό Δικαστήριο, η απόφαση για την επιβολή κύρωσης με την επίδικη απόφαση δικαιολογείται, από την άποψη της αποτροπής, λόγω της επιστροφής, κατόπιν της ακυρώσεως των αποφάσεων του 2002 και του 2009, του ποσού των προστίμων που είχαν επιβληθεί με αυτές. Πλην όμως, στη σκέψη 660 της

αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι ο αποτρεπτικός σκοπός είχε ήδη τεθεί σε εφαρμογή, τουλάχιστον εν μέρει, ως προς την αναιρεσείουσα, με τις κυρώσεις που της είχαν επιβληθεί με τις αποφάσεις του 2002 και του 2009.

180 Τέταρτον, το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε, στις σκέψεις 300 και 301 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, να λάβει υπόψη το γεγονός ότι η επιβολή δύο κυρώσεων, με τις αποφάσεις του 2002 και του 2009, καθώς και τα σχετικά δικαστικά έξοδα αποτελούσαν ήδη κύρωση εις βάρος της, ιδίως προσβάλλοντας τη φήμη της. Η αναιρεσείουσα επισημαίνει συναφώς ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Γενικού Δικαστηρίου και ιδίως την απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2018, Biogaran κατά Επιτροπής (T-677/14, EU:T:2018:910), πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σοβαρή προσβολή της φήμης, την οποία συνεπάγεται η διαπίστωση ότι φυσικό ή νομικό πρόσωπο ενεπλάκη σε παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού. Επιπλέον, το σκεπτικό που εκτίθεται ως προς το ζήτημα αυτό στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ενέχει, λόγω της γενικότητάς του, ελλιπή αιτιολογία.

181 Η Επιτροπή αμφισβητεί την ανωτέρω επιχειρηματολογία.

– *Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

182 Επισημαίνεται, κατά πρώτον, ότι η απόφαση του Consiglio di Stato (Συμβουλίου της Επικρατείας) της 21ης Ιανουαρίου 2020, την οποία επικαλείται η αναιρεσείουσα, διαπίστωσε την ανυπαρξία μιας άλλης σύμπραξης στην οποία η αναιρεσείουσα φερόταν ότι είχε συμμετάσχει. Εν πάση περιπτώσει, από την απόφαση αυτή δεν μπορεί να αποδειχθεί ότι από το 2000 και μετά η αναιρεσείουσα ασκούσε τη δραστηριότητά της τηρώντας τους κανόνες ανταγωνισμού και ότι, επομένως, είχε επιτευχθεί ο αποτρεπτικός σκοπός ο οποίος επιδιωκόταν ήδη με την απόφαση του 2002. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν αποφάνθηκε επί της αποφάσεως αυτής με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

183 Κατά δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι, στη σκέψη 298 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή μπορούσε να εκτιμήσει, λαμβανομένης υπόψη της σοβαρότητας της διαπιστωθείσας παράβασης, ότι η έκδοση απόφασης και η επιβολή κύρωσης ήταν ακόμη δικαιολογημένες λόγω του αποτρεπτικού αποτελέσματος που θα μπορούσαν να επιφέρουν, στις αγορές, η εν λόγω απόφαση και η κύρωση που επέβαλε. Η εκτίμηση αυτή εξειδικεύεται στη σκέψη 299 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης με την οποία το Γενικό Δικαστήριο υπογράμμισε ότι αποτρεπτικό αποτέλεσμα μετά την ακύρωση των αποφάσεων του 2002 και του 2009 έχει η υποχρέωση καταβολής προστίμου. Κατά συνέπεια, στη σκέψη 298 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ερμηνευόμενη σε συνδυασμό με τη σκέψη 299, όχι μόνο δεν διατυπώνονται εκτιμήσεις γενικής φύσεως, αλλά εκτίθεται με σαφήνεια και χωρίς αμφισημία η συλλογιστική του Γενικού Δικαστηρίου.

184 Κατά τρίτον, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, δεν υπάρχει καμία αντίφαση μεταξύ των αιτιολογιών που εκτίθενται στις σκέψεις 299 και 660 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Πράγματι, μολονότι, στη δεύτερη αυτή σκέψη, η οποία περιλαμβάνεται στο τμήμα της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στο οποίο το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε, ασκώντας την πλήρη δικαιοδοσία του, αν έπρεπε να χορηγηθεί πρόσθετη μείωση του επιβληθέντος στην αναιρεσείουσα προστίμου, το Γενικό Δικαστήριο αναγνώρισε ότι οι αποφάσεις του 2002 και του 2009 είχαν ήδη ένα ορισμένο αποτρεπτικό αποτέλεσμα, εντούτοις από το πλαίσιο της σκέψης αυτής και ιδίως τις σκέψεις 658, 659 και 661 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης προκύπτει σαφώς ότι, κατά την άποψη του Γενικού Δικαστηρίου, ο αποτρεπτικός σκοπός δεν είχε επιτευχθεί πλήρως πριν από την έκδοση της επίδικης απόφασης. Υπό τις συνθήκες αυτές, η επιβολή, με την

επίδικη απόφαση, κύρωσης στην αναιρεσείουσα μπορούσε πράγματι να θεωρηθεί δικαιολογημένη υπό το πρίσμα της ανάγκης διασφάλισης του αποτρεπτικού αποτελέσματος, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 299 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

185 Κατά τέταρτον, επισημαίνεται ότι, στις σκέψεις 300 και 301 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η επιβολή προστίμου δεν είχε μόνον ως σκοπό, εν προκειμένω, την απόδοση κάποιου αποτρεπτικού αποτελέσματος στην προσβαλλόμενη απόφαση, αλλά επίσης την αποφυγή της πλήρους ατιμωρησίας των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων.

186 Πλην όμως, δεδομένου ότι οι αποφάσεις του 2002 και του 2009 είχαν ακυρωθεί και τα αντίστοιχα πρόστιμα είχαν επιστραφεί εντόκως, μόνο μια νέα απόφαση για την επιβολή προστίμου στην αναιρεσείουσα μπορούσε να διασφαλίσει ότι δεν θα έμενε ατιμώρητη η συμμετοχή της στη σύμπραξη την οποία αφορά η επίδικη απόφαση.

187 Όσον αφορά τα έξοδα για τις δύο ένδικες διαδικασίες μετά την απόφαση του 2002, αρκεί η επισήμανση ότι, με την απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2007, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-94/03, EU:T:2007:320), το Γενικό Δικαστήριο καταδίκασε την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της αναιρεσείουσας και, με την απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2017, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (C-88/15 P, EU:C:2017:716), το Δικαστήριο καταδίκασε την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα στα οποία είχε υποβληθεί η αναιρεσείουσα, στο πλαίσιο τόσο της πρωτόδικης διαδικασίας όσο και της αιτήσεως αναιρέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή.

188 Εξάλλου, είναι αληθές ότι, με την απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2018, Biogaran κατά Επιτροπής (T-677/14, EU:T:2018:910), την οποία επικαλείται η αναιρεσείουσα, το Γενικό Δικαστήριο έλαβε υπόψη τη σοβαρή προσβολή της φήμης την οποία συνεπάγεται η διαπίστωση ότι φυσικό ή νομικό πρόσωπο ενεπλάκη σε παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού. Εντούτοις, η εκτίμηση αυτή δεν αποσκοπούσε στο να καταδείξει ότι η σοβαρή προσβολή της φήμης αποτελεί μορφή κύρωσης που απορρέει από τη διαπίστωση παράβασης με απόφαση της Επιτροπής, αλλά να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους είναι αναγκαίο το θεσμικό αυτό όργανο να προσκομίζει ακριβή και συγκλίνοντα αποδεικτικά στοιχεία για να αποδείξει την ύπαρξη τέτοιας παράβασης.

189 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, συνάγεται το συμπέρασμα ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε νομικό σφάλμα κρίνοντας, στη σκέψη 300 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η επιβολή προστίμου με την επίδικη απόφαση αποσκοπούσε στην αποτροπή της πλήρους ατιμωρησίας των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων.

190 Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

Επί του τρίτου σκέλους

– *Επιχειρήματα των διαδίκων*

191 Με το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, στις σκέψεις 304 έως 307 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, δεν τήρησε την υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπέχει, κατά το μέτρο που δεν απάντησε στο επιχείρημά της περί παραβάσεως του άρθρου 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ.

192 Η Επιτροπή αμφισβητεί την ανωτέρω επιχειρηματολογία.

– *Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

193 Στη σκέψη 303 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι η αναιρεσείουσα είχε υποστηρίξει πρωτοδίκως ότι το γεγονός ότι είχε την ιδιότητα της κατηγορουμένης καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας συνιστούσε από μόνο του επιβολή επαρκούς ποινής. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα αυτό κρίνοντας, στις σκέψεις 304 και 305 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι, λαμβανομένης υπόψη της ακύρωσης των δύο αποφάσεων που προηγήθηκαν της έκδοσης της επίδικης απόφασης, δεν είχε ακόμη επιβληθεί κύρωση στην αναιρεσείουσα για τη διάπραξη παράβασης του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού και ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, η έκδοση της επίδικης απόφασης αποσκοπούσε να διασφαλίσει ότι θα επιβάλλονταν πράγματι κυρώσεις στην αναιρεσείουσα για την παράβαση αυτή.

194 Προς στήριξη του τρίτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα επαναλαμβάνει ότι είχε ήδη υποστεί κύρωση πριν από την έκδοση της επίδικης απόφασης, αλλά δεν εκθέτει κανένα επιχείρημα προς αμφισβήτηση, ειδικώς, της συλλογιστικής του Γενικού Δικαστηρίου που εκτίθεται στις σκέψεις 304 και 305 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Υποστηρίζει απλώς ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να αποφανθεί επί του επιχειρήματός της περί παραβάσεως του άρθρου 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ.

195 Επισημαίνεται συναφώς ότι, στο σημείο 238 του εισαγωγικού δικογράφου, η αναιρεσείουσα είχε υποστηρίξει ότι το γεγονός ότι είχε την ιδιότητα της «κατηγορουμένης» επί 17 και πλέον έτη, ήτοι από τον χρόνο της παραλαβής της ανακοίνωσης των αιτιάσεων τον Μάρτιο του 2002, πέραν του ότι συνιστούσε παράβαση του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, το οποίο προβλέπει την υποχρέωση μέριμνας ώστε ο κατηγορούμενος να μην παραμένει επί υπερβολικά μεγάλο χρονικό διάστημα σε αβεβαιότητα ως προς την έκβαση που θα έχει η εις βάρος του ποινική κατηγορία, αποτελούσε επιπλέον βαριά ποινική κύρωση.

196 Πλην όμως, η επιχειρηματολογία αυτή αποσκοπούσε, όπως καταδεικνύει ο τίτλος του τμήματος του δικογράφου στο οποίο περιλαμβάνεται, στην αμφισβήτηση της αιτιολογίας της επίδικης απόφασης κατά την οποία η επιβολή κύρωσης ήταν αναγκαία για την αποφυγή της ατιμωρησίας των εμπλεκομένων επιχειρήσεων. Υπό τις συνθήκες αυτές και ελλείψει οποιασδήποτε σχετικής διευκρίνισης, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι η επίκληση του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ αποσκοπούσε απλώς στην ενίσχυση της επιχειρηματολογίας με την οποία η αναιρεσείουσα επιδίωκε να αποδείξει ότι της είχαν ήδη επιβληθεί κυρώσεις πριν από την έκδοση της επίδικης απόφασης, επιχειρηματολογία στην οποία το Γενικό Δικαστήριο απάντησε με τις σκέψεις 304 και 305 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

197 Ως εκ τούτου, ουδεμία παράλειψη αποφάνσεως επί του σημείου αυτού μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο.

198 Κατά συνέπεια, το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

Επί του τετάρτου σκέλους

– *Επιχειρήματα των διαδίκων*

199 Με το τέταρτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, στηριζόμενο στις σκέψεις 310 έως 315 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στη δυνατότητα των τρίτων να ασκήσουν αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, προέβη σε αντικατάσταση αιτιολογίας, παρέλειψε να εξετάσει στοιχεία που είχαν κατατεθεί στη δικογραφία και αντέστρεψε το βάρος αποδείξεως.

200 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, δεδομένου ότι η επιχειρηματολογία αυτή βάλλει κατά επάλληλης αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής. Κατά το θεσμικό αυτό όργανο, η επιχειρηματολογία αυτή είναι, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμη.

– *Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

201 Στη σκέψη 301 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, λαμβανομένης υπόψη της σοβαρότητας και της διάρκειας της παράβασης που διαπίστωσε η Επιτροπή, ο σκοπός αποφυγής της πλήρους ατιμωρησίας των εμπλεκομένων επιχειρήσεων αρκούσε, αυτός και μόνος, για να δικαιολογήσει εν προκειμένω την έκδοση απόφασης για την επιβολή κύρωσης.

202 Η εκτίμηση αυτή του Γενικού Δικαστηρίου δεν αμφισβητήθηκε από την αναιρεσείουσα με την αίτηση αναιρέσεως.

203 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο, παραθέτοντας άλλες εκτιμήσεις ικανές να δικαιολογήσουν την έκδοση της επίδικης απόφασης, όπως, για παράδειγμα, τον σκοπό προστασίας του δικαιώματος τρίτων να ασκήσουν αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, τις εξέθεσε επαλλήλως, προκειμένου να απαντήσει εξαντλητικώς στα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας.

204 Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι οι αιτιάσεις που προέβαλε η αναιρεσείουσα στο πλαίσιο του τετάρτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως βάλλουν κατά επάλληλης αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, δεν μπορούν να επιφέρουν την αναίρεση της αποφάσεως αυτής.

205 Επομένως, το τέταρτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελές.

Επί του πέμπτου σκέλους

– *Επιχειρήματα των διαδίκων*

206 Με το πέμπτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, απορρίπτοντας στις σκέψεις 317 έως 323 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης την αιτίασή της περί παραβίασης της αρχής της αναλογικότητας, στηρίχθηκε σε εκτιμήσεις που δεν ήταν κρίσιμες και δεν αρκούσαν για την απόρριψη της εν λόγω αιτίασης.

207 Εξάλλου, μετά την παράθεση του πέμπτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η αίτηση αναιρέσεως περιλαμβάνει ένα τμήμα με τίτλο «Τελικές παρατηρήσεις», στο οποίο η αναιρεσείουσα επαναλαμβάνει την επιχειρηματολογία που ανέπτυξε στα σημεία 242, 243 και 252 έως 254 του δικογράφου της προσφυγής της.

208 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το πέμπτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως είναι απαράδεκτο, δεδομένου ότι είναι αόριστο και γενικόλογο. Είναι δε εν πάση περιπτώσει αβάσιμο.

– *Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

209 Επισημαίνεται ότι η αναιρεσείουσα περιορίζεται να αμφισβητήσει την κρισιμότητα των στοιχείων που έλαβε υπόψη το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 317 έως 323 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, χωρίς να προσδιορίζει με ακρίβεια τα νομικά επιχειρήματα που στηρίζουν κατά τρόπο συγκεκριμένο το αίτημά της περί αναιρέσεως της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, αντιθέτως προς τις απαιτήσεις που υπενθυμίζονται στη σκέψη 51 της παρούσας απόφασης.

210 Επιπλέον, δεν πληροί τις απαιτήσεις αυτές αίτηση αναιρέσεως η οποία, χωρίς καν να περιλαμβάνει επιχειρήματα τα οποία να αποσκοπούν ειδικώς στον προσδιορισμό του νομικού σφάλματος που ενέχει ενδεχομένως η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, περιορίζεται στην επανάληψη ή στην παράθεση των λόγων και επιχειρημάτων που προβλήθηκαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Πράγματι, μια τέτοια αίτηση αναιρέσεως αποτελεί στην πραγματικότητα αίτηση για απλή επανεξέταση του δικογράφου της προσφυγής που κατατέθηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, η οποία δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου (απόφαση της 9ης Φεβρουαρίου 2023, Boshab κατά Συμβουλίου, C-708/21 P, EU:C:2023:84, σκέψη 60 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

211 Εν προκειμένω, με την επιχειρηματολογία που συνοψίζεται στη σκέψη 207 της παρούσας απόφασης, η αναιρεσείουσα περιορίζεται να επαναλάβει, πλην ορισμένων ήσσονος σημασίας τροποποιήσεων, την επιχειρηματολογία που είχε ήδη προβάλει ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

212 Κατά συνέπεια, το πέμπτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο.

213 Κατά συνέπεια, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

Επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

214 Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας στις σκέψεις 326 έως 342 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης ότι η έκδοση της επίδικης απόφασης δεν προσέκρουε στην αρχή ne bis in idem, εφάρμοσε εσφαλμένα την αρχή αυτή.

215 Κατά την αναιρεσείουσα, είναι αληθές ότι η αρχή ne bis in idem δεν εμποδίζει την έκδοση νέας απόφασης όταν η προηγούμενη ακυρώθηκε λόγω τυπικών ελαττωμάτων. Εντούτοις, από την απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής

(C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582), προκύπτει ότι η ευχέρεια αυτή εξαρτάται από την προϋπόθεση να μην έχει ληφθεί απόφαση επί της ουσίας των προσαπτόμενων πραγματικών περιστατικών. Πλην όμως, η προϋπόθεση αυτή δεν πληρούται εν προκειμένω δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε επί της ουσίας της υπόθεσης με την απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-90/10, EU:T:2014:1035).

216 Η αναιρεσείουσα τονίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η αρχή ne bis in idem εφαρμόζεται μόνο σε περίπτωση διπλής κύρωσης, πράγμα που, κατά την κρίση του, δεν αντιστοιχούσε στις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, δεδομένου ότι το Δικαστήριο αναίρεσε την απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-90/10, EU:T:2014:1035), και ακύρωσε την απόφαση του 2009 και την κύρωση που προέβλεπε. Εντούτοις, κατά την αναιρεσείουσα, η ανωτέρω αρχή απαγορεύει επίσης τη σώρευση διαδικασιών, κατά μείζονα δε λόγο όταν η σώρευση αυτή οδηγεί, όπως εν προκειμένω, σε νέα καταδίκη για τα ίδια πραγματικά περιστατικά.

217 Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε εσφαλμένα ότι η αρχή ne bis in idem εφαρμόζεται μόνο σε περίπτωση διπλής κύρωσης. Ειδικότερα, από το άρθρο 50 του Χάρτη προκύπτει ότι η αρχή αυτή εφαρμόζεται επίσης και στην περίπτωση διπλής καταδίκης. Συγκεκριμένα, κατά την αναιρεσείουσα, ένα πρόσωπο μπορεί να καταδικαστεί λόγω παράνομης συμπεριφοράς χωρίς να υποστεί κύρωση.

218 Η αναιρεσείουσα αναγνωρίζει μεν ότι το άρθρο 50 του Χάρτη αναφέρεται σε αμετάκλητη απόφαση, τονίζει όμως ότι η απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-90/10, EU:T:2014:1035), μολονότι αναιρέθηκε από το Δικαστήριο, πρέπει να θεωρηθεί, όσον αφορά την ουσία, ως τέτοια αμετάκλητη απόφαση. Ειδικότερα, από τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Wahl στις υποθέσεις Feralpi κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-85/15 P, C-86/16 P και C-87/15 P, C-88/15 P και C-89/15 P, EU:C:2016:940) προκύπτει ότι η αίτηση αναιρέσεως κατά της ανωτέρω απόφασης θα έπρεπε να κριθεί απαράδεκτη.

219 Εν πάση περιπτώσει, δεν ασκήθηκαν αναιρέσεις κατά όλων των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου του 2014. Ως εκ τούτου, η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών που στοιχειοθετούν την επίμαχη σύμπραξη, τα οποία ήταν κοινά για όλες τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, έχει αποκτήσει αμετάκλητο χαρακτήρα. Η εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου κατά την οποία οι αποφάσεις δεν παράγουν αποτελέσματα για τις επιχειρήσεις που δεν ήταν διάδικοι στις διαφορές που επιλύθηκαν με τις αποφάσεις αυτές είναι υπερβολικά τυπολατρική και δεν λαμβάνει υπόψη την πραγματική ουσία της αρχής ne bis in idem.

220 Εξάλλου, το γράμμα του άρθρου 50 του Χάρτη δεν πρέπει να τυγχάνει υπέρ το δέον γραμματικής ερμηνείας. Η αναιρεσείουσα παρατηρεί συναφώς ότι, όπως προκύπτει από την απόφαση της 29ης Ιουνίου 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483), στην περίπτωση που η εισαγγελία θέτει την υπόθεση στο αρχείο έχοντας εντούτοις εξετάσει τα πραγματικά περιστατικά, η αρχή ne bis in idem εξακολουθεί να έχει εφαρμογή παρά την απουσία αθωωτικής δικαστικής απόφασης.

221 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

222 Το άρθρο 50 του Χάρτη ορίζει ότι «[κ]ανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται ποινικά για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικασθεί εντός της Ένωσης με [αμετάκλητη] απόφαση ποινικού δικαστηρίου σύμφωνα με τον νόμο». Επομένως, η αρχή ne bis in idem απαγορεύει τη σώρευση

τόσο διώξεων όσο και κυρώσεων ποινικού χαρακτήρα, κατά την έννοια του άρθρου αυτού, για τα ίδια πραγματικά περιστατικά και κατά του ιδίου προσώπου (απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2023, Volkswagen Group Italia και Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22, EU:C:2023:663, σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

223 Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η αρχή ne bis in idem πρέπει να τηρείται στις διαδικασίες επιβολής προστίμου στον τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού. Η εν λόγω αρχή απαγορεύει, στον τομέα του ανταγωνισμού, την καταδίκη επιχειρήσεως ή την εκ νέου άσκηση διώξεως κατά αυτής για αντίθετη στον ανταγωνισμό συμπεριφορά της, σε σχέση με την οποία είτε της είχε επιβληθεί κύρωση είτε κρίθηκε ότι δεν έχει ευθύνη με προγενέστερη απόφαση που δεν υπόκειται πλέον σε προσφυγή (απόφαση της 22ας Μαρτίου 2022, Nordzucker κ.λπ., C-151/20, EU:C:2022:203, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

224 Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι, κατά τον χρόνο έκδοσης της επίδικης απόφασης, όσον αφορά τη σύμπραξη την οποία αυτή αφορά δεν υπήρχε απόφαση η οποία να μην υπόκειται πλέον σε προσφυγή και, ως εκ τούτου, να έχει καταστεί απρόσβλητη. Πράγματι, μολονότι το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε, με την απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-90/10, EU:T:2014:1035), επί της ουσίας όσον αφορά το ζήτημα αν η αναιρεσείουσα μπορούσε να θεωρηθεί υπεύθυνη για τη σύμπραξη, όπως αυτή διαπιστώθηκε με την απόφαση του 2009, η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου δεν κατέστη αμετάκλητη, δεδομένου ότι ασκήθηκε αναίρεση κατά αυτής ενώπιον του Δικαστηρίου, το οποίο την αναίρεσε στο σύνολό της και ακύρωσε την απόφαση του 2009.

225 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, η επανάληψη της διαδικασίας και η έκδοση της επίδικης απόφασης δεν είναι ασυμβίβαστες με την απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582).

226 Πράγματι, από την απόφαση αυτή προκύπτει, όπως υπενθύμισε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 331 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η αρχή ne bis in idem απαγορεύει αποκλειστικά νέα ουσιαστική εκτίμηση του υποστατού της παραβάσεως, που θα έχει ως συνέπεια την επιβολή είτε δεύτερης κυρώσεως, η οποία προστίθεται στην πρώτη, στην περίπτωση κατά την οποία καταλογιστεί εκ νέου ευθύνη, είτε νέα κύρωση, στην περίπτωση κατά την οποία η ευθύνη, αποκλεισθείσα με την πρώτη απόφαση, καταλογιστεί με τη δεύτερη (απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, και 61). Πλην όμως, καμία από τις δύο αυτές περιπτώσεις δεν συντρέχει εν προκειμένω.

227 Βεβαίως, το Δικαστήριο προσέθεσε στη σκέψη 62 της απόφασης αυτής ότι η αρχή ne bis in idem ne δεν εμποδίζει αφ’ εαυτής την επανάληψη των διώξεων που έχουν ως αντικείμενο την ίδια αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά, όταν η πρώτη απόφαση ακυρώθηκε για τυπικούς λόγους χωρίς να έχει εκδοθεί απόφαση επί της ουσίας για τα προσαπτόμενα περιστατικά.

228 Εντούτοις, κατ’ αυτόν τον τρόπο, το Δικαστήριο δεν έκρινε ότι η αρχή ne bis in idem απαγορεύει την έκδοση νέας απόφασης μετά την αναίρεση της απόφασης με την οποία το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε επί της ουσίας επί μιας πρώτης απόφασης της Επιτροπής και την ακύρωση της πρώτης αυτής αποφάσεως. Πράγματι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 62 της εν λόγω απόφασης του Δικαστηρίου, παραβίαση της αρχής ne bis in idem μπορεί να συντρέχει μόνον αν υπάρχει

ήδη απρόσβλητη απόφαση ως προς την ουσία της υπόθεσης. Πλην όμως, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 224 της παρούσας απόφασης, δεν υπήρχε τέτοια απρόσβλητη απόφαση κατά τον χρόνο έκδοσης της επίδικης απόφασης.

229 Επιπλέον, η νομολογία που μνημονεύεται στη σκέψη 227 της παρούσας απόφασης επιβεβαιώνει ότι η επανάληψη διαδικασίας στον τομέα της εφαρμογής των ενωσιακών κανόνων ανταγωνισμού, κατόπιν ακύρωσης μιας πρώτης αποφάσεως με την οποία είχε περατωθεί η διαδικασία αυτή, δεν συνεπάγεται σώρευση διαδικασιών.

230 Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι δεν παραβιάστηκε η αρχή ne bis in idem λόγω της έκδοσης της επίδικης απόφασης.

231 Βεβαίως, ορισμένες από τις αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου του 2014, οι οποίες αφορούν άλλες επιχειρήσεις, κατέστησαν αμετάκλητες, δεδομένου ότι δεν ασκήθηκε κατ' αυτών αναίρεση. Εντούτοις, οι αποφάσεις αυτές, μολονότι αφορούν την ίδια σύμπραξη για την οποία διώχθηκε και η αναιρεσείουσα, δεν αποτελούν, έναντι αυτής, αμετάκλητες αποφάσεις.

232 Ομοίως, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, το ενδεχόμενο μια απόφαση λαμβανόμενη από την εισαγγελική αρχή να είναι κρίσιμη για την εφαρμογή της αρχής ne bis in idem δεν είναι ικανό να κλονίσει την ανωτέρω διαπίστωση, δεδομένου ότι το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, για τους σκοπούς εφαρμογής της αρχής αυτής, μια τέτοια απόφαση πρέπει να είναι αμετάκλητη (απόφαση της 29ης Ιουνίου 2016, Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, σκέψεις 52 έως 54).

233 Κατόπιν των προεκτεθέντων, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του έκτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

234 Με τον έκτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα στις σκέψεις 535 έως 551 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, επειδή παρέλειψε να διαπιστώσει ότι η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας οφειλόταν στο γεγονός ότι η Επιτροπή δεν είχε αναφέρει ρητώς την πρόθεσή της να εφαρμόσει ως προς την αναιρεσείουσα την επιβαρυντική περίσταση της υποτροπής ούτε στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, ούτε στη ανακοίνωση των συμπληρωματικών αιτιάσεων, ούτε σε άλλη πράξη της επαναληφθείσας το 2017 διαδικασίας, στερώντας έτσι από την αναιρεσείουσα τη δυνατότητα να υποβάλει παρατηρήσεις επί του σημείου αυτού κατά τη διοικητική διαδικασία.

235 Πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη τη νομολογία του Δικαστηρίου, και ιδίως την απόφαση της 5ης Μαρτίου 2015, Επιτροπή κ.λπ. κατά Versalis κ.λπ. (C-93/13 P και C-123/13 P, EU:C:2015:150), ούτε τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ. Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο παρέβη τις κρίσιμες διατάξεις που περιλαμβάνονται στις πράξεις ήπιου δικαίου με τις οποίες η Επιτροπή έχει αυτοδεσμευθεί, ήτοι τα σημεία 84, 86 και 109 της ανακοίνωσης του 2011. Τρίτον, το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να λάβει υπόψη ή άλλως παραμόρφωσε την απομαγνητοφώνηση ορισμένων αποσπασμάτων της ηχητικής εγγραφής της επ' ακροατηρίου συζήτησης στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2017, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (C-88/15 P, EU:C:2017:716). Τέταρτον, τα πραγματικά περιστατικά που

μνημονεύονται στις σκέψεις 547 και 548 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, όπως και εκείνα που εκτίθενται στις σκέψεις 543 έως 546, δεν ασκούν επιρροή, δεδομένου ότι η ανακοίνωση των αιτιάσεων και οι αποφάσεις του 2002 και του 2009 δεν περιείχαν αιτιολογία σχετική με την υποτροπή. Εν πάση περιπτώσει, τα πραγματικά αυτά περιστατικά θα έπρεπε να έχουν επικαιροποιηθεί λόγω της εξαιρετικά μεγάλης διάρκειας της διαδικασίας. Το γεγονός για το οποίο γίνεται λόγος στη σκέψη 549 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στερείται επίσης σημασίας, δεδομένου ότι ήταν πρόδηλο ότι το περιεχόμενο του από 15 Δεκεμβρίου 2017 εγγράφου δεν συνήδε με τα κριτήρια που έχουν τεθεί από τη νομολογία.

236 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο έκτος λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος και, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

237 Το Γενικό Δικαστήριο εξέθεσε, στις σκέψεις 538 έως 542 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, τα κριτήρια βάσει των οποίων ελέγχεται η ύπαρξη τυχόν προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας της αναιρεσείουσας, όσον αφορά τη συνεκτίμηση εις βάρος της της υποτροπής.

238 Στη σκέψη 538 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, παραπέμποντας στην απόφαση της 5ης Μαρτίου 2015, Επιτροπή κ.λπ. κατά Versalis κ.λπ. (C-93/13 P και C-123/13 P, EU:C:2015:150), ότι, όταν η Επιτροπή προτίθεται να καταλογίσει παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού σε νομικό πρόσωπο και, στο ως άνω πλαίσιο, να επικαλεστεί έναντι αυτού υποτροπή, η ανακοίνωση των αιτιάσεων πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που επιτρέπουν στο νομικό πρόσωπο να αμυνθεί, ιδίως εκείνα που μπορούν να δικαιολογήσουν τη συνδρομή των προϋποθέσεων της υποτροπής στη συγκεκριμένη περίπτωση. Το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε στη σκέψη 539 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης ότι, προς τούτο, η Επιτροπή, με το σημείο 84 της ανακοίνωσης του 2011, δεσμεύθηκε να αναφέρει στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, «με επαρκή ακρίβεια», τα στοιχεία που μπορούν να θεωρηθούν ως επιβαρυντικές περιστάσεις και, στη συνέχεια, προσέθεσε, στη σκέψη 540 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι, κατά πάγια νομολογία, η υποτροπή πρέπει να αναλύεται ως περίσταση η οποία μπορεί να έχει αυτό το επιβαρυντικό αποτέλεσμα.

239 Στη σκέψη 541 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η υποχρέωση που περιέγραψε στις σκέψεις 538 έως 540 απορρέει από την υποχρέωση σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, η οποία αποτελεί γενική αρχή και η οποία, στις διαδικασίες που μπορούν να οδηγήσουν στην επιβολή κυρώσεων, ιδίως χρηματικών ποινών και προστίμων, επιβάλλει να παρέχεται στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων η δυνατότητα, ήδη από το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, να καταστήσουν λυσιτελώς γνωστή την άποψή τους ως προς το υποστατό και την κρισιμότητα των πραγματικών περιστατικών, αιτιάσεων και συνθηκών των οποίων επίκληση γίνεται εις βάρος τους.

240 Τέλος, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 542 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι, για τον έλεγχο του αν έχει τηρηθεί η αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, ο δικαστής της Ένωσης πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλες τις περιστάσεις της υποθέσεως προκειμένου να διασφαλίσει ότι η πρόθεση της Επιτροπής να λάβει υπόψη μια παράβαση ή μια συγκεκριμένη περίσταση ήταν αρκούντως προβλέψιμη για την ενδιαφερόμενη επιχείρηση, ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ότι της δόθηκε η δυνατότητα να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της επί του συγκεκριμένου ζητήματος.

241 Η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί τις ανωτέρω εκτιμήσεις του Γενικού Δικαστηρίου.

242 Αντιθέτως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα, επειδή έκρινε ότι, εν προκειμένω, ήταν επαρκώς προβλέψιμο ότι η Επιτροπή είχε την πρόθεση να δεχθεί ότι συνέτρεχε υποτροπή και να τη λάβει υπόψη ως επιβαρυντική περίσταση εις βάρος της αναιρεσείουσας.

243 Για να απορρίψει τον ισχυρισμό αυτόν, το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε, αφενός, στο περιεχόμενο της ανακοίνωσης των αιτιάσεων, για το οποίο γίνεται λόγος στις σκέψεις 543 έως 546 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, και, αφετέρου, στο από 15 Δεκεμβρίου 2017 έγγραφο της Επιτροπής περί ανακοινώσεως της επαναλήψεως της διοικητικής διαδικασίας, για το οποίο γίνεται λόγος στις σκέψεις 547 έως 549 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

244 Μολονότι η αναιρεσείουσα δηλώνει ότι δεν ζητεί από το Δικαστήριο εκ νέου εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, η επιχειρηματολογία της επικεντρώνεται σχεδόν αποκλειστικά στο περιεχόμενο της ανακοίνωσης των αιτιάσεων.

245 Από τις σκέψεις 547 και 548 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι η Επιτροπή ενημέρωσε την αναιρεσείουσα, με το από 15 Δεκεμβρίου 2017 έγγραφο περί ανακοινώσεως της επαναλήψεως της διοικητικής διαδικασίας, ότι, στην απόφαση που θα ελάμβανε κατά το πέρας της διαδικασίας, θα στηριζόταν στις αιτιάσεις που απορρέουν από την ανακοίνωση των αιτιάσεων σε συνέχεια της οποίας είχαν εκδοθεί οι αποφάσεις του 2002 και του 2009 και ότι, στις αποφάσεις αυτές, η υποτροπή είχε ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου της αναιρεσείουσας ως επιβαρυντική περίσταση.

246 Υπό τις συνθήκες αυτές, μολονότι η ανακοίνωση των αιτιάσεων ήταν ασαφής, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε, στη σκέψη 550 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η πρόθεση της Επιτροπής να λάβει υπόψη, με την επίδικη απόφαση, την υποτροπή ως επιβαρυντική περίσταση εις βάρος της αναιρεσείουσας ήταν επαρκώς προβλέψιμη.

247 Εξάλλου, η Επιτροπή διαπίστωσε την υποτροπή της αναιρεσείουσας επί τη βάσει προγενέστερης απόφασης περί διαπιστώσεως παράβασης διαπραχθείσας από την ίδια, η οποία είχε ληφθεί υπόψη για τον ίδιο σκοπό στις αποφάσεις του 2002 και του 2009. Υπό τις συνθήκες αυτές, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, το Γενικό Δικαστήριο δεν ήταν υποχρεωμένο να κρίνει ότι η Επιτροπή όφειλε να επικαιροποιήσει τα στοιχεία υπό το πρίσμα των οποίων έλαβε υπόψη την υποτροπή.

248 Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει επίσης ότι ορισμένα αποσπάσματα της ηχητικής εγγραφής της επ' ακροατηρίου συζητήσεως στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2017, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (C-88/15 P, EU:C:2017:716), επιβεβαιώνουν τον εύλογο χαρακτήρα των λόγων για τους οποίους δεν υπέβαλε παρατηρήσεις επί της υποτροπής μετά την επανάληψη της διοικητικής διαδικασίας. Εντούτοις, η αναιρεσείουσα δεν διευκρινίζει τους νομικούς λόγους για τους οποίους τα αποσπάσματα αυτά καταδεικνύουν ότι δικαιούνταν να θεωρήσει ότι η Επιτροπή, μετά την επανάληψη της διαδικασίας, δεν μπορούσε να λάβει υπόψη την επιβαρυντική περίσταση της υποτροπής χωρίς να την ενημερώσει ρητώς.

249 Κατά συνέπεια, η αιτίαση με την οποία προβάλλεται παράλειψη του Γενικού Δικαστηρίου να αποφανθεί και παραμόρφωση των ανωτέρω αποσπασμάτων πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων που υπενθυμίζονται στη σκέψη 51 της παρούσας απόφασης.

250 Κατά συνέπεια, ο έκτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

Επί του εβδόμου λόγου αναιρέσεως

Επί του πρώτου σκέλους

– *Επιχειρήματα των διαδίκων*

251 Με το πρώτο σκέλος του εβδόμου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικά σφάλματα, απορρίπτοντας με τις σκέψεις 565 έως 579 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης την αιτίαση με την οποία προέβαλε ότι η λήψη υπόψη της υποτροπής ως επιβαρυντικής περίστασης δεν συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας λόγω της υπερβολικά μεγάλης διάρκειας της διαδικασίας.

252 Πρώτον, η σκέψη 575 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης ενέχει ελλιπή αιτιολογία. Ειδικότερα, ενώ η αναιρεσείουσα αναφέρθηκε στην ασυνήθη διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας, το Γενικό Δικαστήριο αναφέρθηκε στη σκέψη 575 στο σύντομο χρονικό διάστημα που είχε μεσολαβήσει μεταξύ της προηγούμενης παράβασης και της παράβασης για την οποία επιβλήθηκε κύρωση με την επίδικη απόφαση.

253 Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή μπορούσε να δεχθεί ότι συνέτρεχε υποτροπή λόγω μιας παράβασης η οποία είχε διαπιστωθεί 30 και πλέον έτη πριν από την έκδοση της επίδικης απόφασης. Κατ’ αυτόν τον τρόπο, το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε σε προδήλως αντίθετη με την αρχή της αναλογικότητας ερμηνεία της έννοιας της υποτροπής. Η ερμηνεία αυτή δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από τον σκοπό διασφάλισης του αποτρεπτικού αποτελέσματος της επίδικης απόφασης, δεδομένου ότι από το 2000 και μετά η αναιρεσείουσα δεν ενέχεται σε συμπεριφορές αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού. Το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε να λάβει υπόψη τον αποτρεπτικό χαρακτήρα των ένδικων και διοικητικών διαδικασιών στις οποίες ενεπλάκη η αναιρεσείουσα.

254 Το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε επίσης να λάβει υπόψη το γεγονός ότι ο σκοπός εξασφάλισης του αποτρεπτικού αποτελέσματος είχε ληφθεί υπόψη τόσο για την επιβολή κύρωσης για την επίμαχη σύμπραξη όσο και για την προσαύξηση του προστίμου λόγω υποτροπής, με συνέπεια αλληλεπικάλυψη κατά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας.

255 Επιπλέον, η εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου δυσχερώς συμβιβάζεται με την αρχή που καθιερώνει η απόφαση της 17ης Ιουνίου 2010, Lafarge κατά Επιτροπής (C-413/08 P, EU:C:2010:346, σκέψεις 70 και 73), κατά την οποία το ενωσιακό δίκαιο του ανταγωνισμού δεν επιτρέπει στην Επιτροπή να λαμβάνει υπόψη την υποτροπή άνευ χρονικού περιορισμού. Επομένως, η λήψη υπόψη, όσον αφορά την υποτροπή, πραγματικών περιστατικών που συνέβησαν 30 και πλέον έτη πριν από την έκδοση της επίδικης απόφασης παραβιάζει προδήλως την αρχή της αναλογικότητας και συνεπάγεται, στην πράξη, ανατροπή της αρχής που καθιέρωσε το Δικαστήριο.

256 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η επιχειρηματολογία αυτή είναι απαράδεκτη και, εν πάση περιπτώσει, προδήλως αβάσιμη.

– *Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

257 Με το πρώτο σκέλος του εβδόμου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι παρέθεσε ελλιπή αιτιολογία και ότι υπέπεσε σε νομικό σφάλμα όσον αφορά την ερμηνεία της αρχής της αναλογικότητας. Συνεπώς, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, το πρώτο σκέλος του εβδόμου λόγου αναιρέσεως πρέπει να κριθεί παραδεκτό.

258 Εντούτοις, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας είναι αβάσιμη.

259 Κατά πρώτον, όσον αφορά την αιτιολογία της σκέψης 575 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης και όπως προκύπτει από τη συγκεκριμένη σκέψη, το Γενικό Δικαστήριο, προκειμένου να εξετάσει αν η Επιτροπή μπορούσε να λάβει υπόψη εις βάρος της αναιρεσείουσας την υποτροπή, εκτίμησε ότι το χρονικό διάστημα που είχε μεσολαβήσει μεταξύ της παράβασης που είχε προηγουμένως διαπράξει η επιχείρηση αυτή και της παράβασης για την οποία επιβλήθηκαν κυρώσεις με την επίδικη απόφαση ήταν σύντομο. Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, το Γενικό Δικαστήριο δεν αγνόησε ότι η αιτίαση που είχε προβληθεί ενώπιόν του δεν αφορούσε το χρονικό αυτό διάστημα, αλλά το χρονικό διάστημα που είχε μεσολαβήσει μεταξύ της προηγούμενης παράβασης και της ημερομηνίας έκδοσης της επίδικης απόφασης. Πράγματι, το Γενικό Δικαστήριο όχι μόνο συνόψισε την αιτίαση αυτή στη σκέψη 566 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, αλλά έκρινε επίσης, στη σκέψη 575, ότι η Επιτροπή δικαιούνταν να λάβει υπόψη την υποτροπή ως επιβαρυντική περίσταση εις βάρος της αναιρεσείουσας, «έστω και αν η έρευνα διήρκεσε αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα, λόγω των νομικών αβεβαιοτήτων που αντιμετώπισε». Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι οι ισχυρισμοί της αναιρεσείουσας περί ελλιπούς αιτιολογίας και παράλειψης του Γενικού Δικαστηρίου να αποφανθεί στηρίζονται σε εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

260 Κατά δεύτερον, όσον αφορά την αιτίαση περί παραβάσεως της αρχής της αναλογικότητας, υπενθυμίζεται ότι η αρχή αυτή επιβάλλει, κατά πάγια νομολογία, να είναι οι πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης κατάλληλες για την επίτευξη των θεμιτών σκοπών τους οποίους επιδιώκει η σχετική ρύθμιση και να μην υπερβαίνουν τα όρια αυτού που είναι αναγκαίο για την επίτευξή τους (απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2020, Groupe Canal + κατά Επιτροπής, C-132/19 P, EU:C:2020:1007, σκέψη 104 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

261 Όσον αφορά την προσαύξηση του προστίμου λόγω υποτροπής, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι η προσαύξηση αυτή ανταποκρίνεται στην επιτακτική ανάγκη κολασμού των επανειλημμένων παραβάσεων των κανόνων ανταγωνισμού από την ίδια επιχείρηση (απόφαση της 17ης Ιουνίου 2010, Lafarge κατά Επιτροπής, C-413/08 P, EU:C:2010:346, σκέψη 61).

262 Επισημαίνεται συναφώς ότι η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί την παρατιθέμενη στη σκέψη 553 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης κρίση του Γενικού Δικαστηρίου ότι, υπό το πρίσμα της αποτρεπτικής λειτουργίας, η υποτροπή αποτελεί περίσταση η οποία, κατά τη νομολογία, δικαιολογεί σημαντική προσαύξηση του βασικού ποσού του προστίμου, λόγω του ότι αποτελεί απόδειξη ότι η προηγουμένως επιβληθείσα κύρωση δεν είχε αρκούντως αποτρεπτικό χαρακτήρα.

263 Η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί ούτε την απόρριψη, με τις σκέψεις 557 και 564 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, της αιτίασης με την οποία προέβαλε ότι το χρονικό διάστημα που είχε μεσολαβήσει μεταξύ της προηγουμένως διαπραχθείσας παράβασης και της παράβασης την οποία αφορά η επίδικη απόφαση είναι υπερβολικά μεγάλο για να μπορεί να γίνει δεκτό ότι συντρέχει στο πρόσωπό της υποτροπή.

264 Πράγματι, η αναιρεσείουσα περιορίζεται να υποστηρίξει ότι, δεδομένου ότι σκοπός της λήψης υπόψη της υποτροπής είναι να αποτρέπεται μια επιχείρηση από τη διάπραξη νέων παραβάσεων του δικαίου του ανταγωνισμού, συντρέχει εν προκειμένω παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, δεδομένου ότι, αφενός, η ίδια δεν ενέχεται σε τέτοια συμπεριφορά από το 2000 και μετά και, αφετέρου, οι διοικητικές και ένδικες διαδικασίες που έχουν ήδη λάβει χώρα όσον αφορά τη σύμπραξη την οποία αφορά η επίδικη απόφαση είχαν κατ' ανάγκην αποτρεπτικό αποτέλεσμα.

265 Υπενθυμίζεται ότι, στη σκέψη 577 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι δεν μπορούσε να αποκλειστεί ότι η απειλή επιβολής προστίμου σε βάρος της αναιρεσείουσας καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας και η επιβολή προστίμου δύο φορές είχαν κάποιο αποτρεπτικό αποτέλεσμα. Το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε εντούτοις, χωρίς να υποπέσει σε νομικό σφάλμα, ότι «είναι η κύρωση, ήτοι το γεγονός ότι το επιβληθέν από την Επιτροπή πρόστιμο καταβάλλεται όπως προσαυξήθηκε λόγω υποτροπής, εκείνη η οποία αποτρέπει πράγματι μια επιχείρηση από τη διάπραξη περαιτέρω παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού».

266 Εν πάση περιπτώσει, η αναιρεσείουσα δεν κατέδειξε ότι το γεγονός και μόνον ότι είχε μεσολαβήσει σημαντικό χρονικό διάστημα από τις παραβάσεις που ελήφθησαν υπόψη όσον αφορά την υποτροπή και την έκδοση από την Επιτροπή της επίδικης απόφασης είχε ως συνέπεια η λήψη υπόψη της υποτροπής να συνιστά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας.

267 Το ανωτέρω συμπέρασμα δεν κλονίζεται από τα λοιπά επιχειρήματα που προέβαλε η αναιρεσείουσα.

268 Πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, χωρίς να υποπέσει σε κανένα νομικό σφάλμα, ότι η Επιτροπή ορθώς εκτίμησε, αφενός, ότι η έκδοση νέας αποφάσεως περί διαπιστώσεως της συμμετοχής της αναιρεσείουσας στη σύμπραξη δικαιολογούνταν, μεταξύ άλλων, από τον σκοπό αποτροπής της εκ μέρους της διάπραξης τέτοιων παραβάσεων στο μέλλον και, αφετέρου, ότι έπρεπε να ενισχυθεί το αποτρεπτικό αυτό αποτέλεσμα με τη λήψη υπόψη της υποτροπής της αναιρεσείουσας. Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, το γεγονός ότι ελήφθη υπόψη η υποτροπή, τόσο για να κριθεί αν ήταν σκόπιμη η έκδοση νέας απόφασης περί διαπιστώσεως της συμμετοχής της σε παράβαση όσο και για την επιμέτρηση του ποσού του προστίμου που της επιβλήθηκε, δεν συνιστά «αλληλεπικάλυψη», αντίθετη προς την αρχή της αναλογικότητας.

269 Δεύτερον, είναι αληθές ότι η αρχή της αναλογικότητας επιβάλλει το χρονικό διάστημα που έχει παρέλθει μεταξύ της υπό κρίση παραβάσεως και μιας προγενέστερης παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού να λαμβάνεται υπόψη για την εκτίμηση της τάσεως της επιχειρήσεως αυτής να παραβαίνει τους εν λόγω κανόνες (απόφαση της 17ης Ιουνίου 2010, Lafarge κατά Επιτροπής, C-413/08 P, EU:C:2010:346, σκέψεις 70 και 73). Εντούτοις, το χρονικό διάστημα αυτό δεν είναι εκείνο στο οποίο αναφέρεται η αναιρεσείουσα προς στήριξη της αιτίασης περί παραβιάσεως της αρχής της αναλογικότητας.

270 Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του εβδόμου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

Επί του δευτέρου σκέλους

– *Επιχειρήματα των διαδίκων*

271 Με το δεύτερο σκέλος του εβδόμου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, πρώτον, ότι οι σκέψεις 580 έως 595 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης ενέχουν ελλιπή αιτιολογία. Εκθέτει ότι υποστήριξε πρωτοδίκως ότι η προσαύξηση του προστίμου λόγω υποτροπής ήταν δυσανάλογη, λαμβανομένου υπόψη, αφενός, του εξαιρετικά μεγάλου χρονικού διαστήματος που είχε μεσολαβήσει και, αφετέρου, του «ήσσονος» χαρακτήρα της υποτροπής. Προβάλλει ότι το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε μόνο το δεύτερο από τα ως άνω επιχειρήματα.

272 Δεύτερον, η προσαύξηση του προστίμου κατά 50 % λόγω υποτροπής ήταν προφανώς δυσανάλογη, δεδομένου ότι η επίδικη απόφαση εκδόθηκε 30 και πλέον έτη μετά την απόφαση με την οποία διαπιστώθηκε η προηγούμενη παράβαση. Ως προς το ζήτημα αυτό, το Γενικό Δικαστήριο θα έπρεπε να έχει αντιληφθεί την αντιφατικότητα της επίδικης απόφασης. Ειδικότερα, η Επιτροπή μείωσε κατά 50 % το βασικό ποσό του προστίμου, λαμβάνοντας υπόψη τη διάρκεια της διαδικασίας, αλλά παρέλειψε να λάβει υπόψη την ίδια διάρκεια της διαδικασίας όσον αφορά την επιβολή της προσαύξησης λόγω υποτροπής. Για λόγους συνέπειας, η Επιτροπή όφειλε, λόγω του παράγοντα του χρόνου, να μειώσει τουλάχιστον κατά το ήμισυ και τον συντελεστή προσαύξησης 50 % λόγω υποτροπής. Επιπλέον, η προσαύξηση αυτή δεν μπορεί, ως εκ της φύσεώς της, να υπερβαίνει το ποσό του προστίμου. Πλην όμως, εν προκειμένω, το ποσό της εν λόγω προσαύξησης είναι περίπου ίσο με το διπλάσιο του ποσού του προστίμου που θα είχε επιβληθεί στην αναιρεσείουσα αν δεν είχε ληφθεί υπόψη η επιβαρυντική αυτή περίσταση.

273 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η αναιρεσείουσα περιορίζεται στην επανάληψη των επιχειρημάτων που είχε προβάλει ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, επιδιώκοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την εκ νέου εξέταση της προσφυγής της από το Δικαστήριο. Επομένως, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας είναι απαράδεκτη και, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμη.

– *Εκτίμηση του Δικαστηρίου*

274 Με το δεύτερο σκέλος του έβδομου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως των αποφάσεών του και έσφαλε κατά την ερμηνεία της αρχής της αναλογικότητας. Συνεπώς, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, το δεύτερο σκέλος του εβδόμου λόγου αναιρέσεως πρέπει να κριθεί παραδεκτό.

275 Εντούτοις, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας είναι αβάσιμη.

276 Κατά πρώτον, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι παρέλειψε να απαντήσει στο επιχείρημά της ότι η προσαύξηση που επέβαλε εις βάρος της η Επιτροπή, λόγω υποτροπής, ήταν δυσανάλογη, λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας της διαδικασίας. Επισημαίνεται συναφώς ότι το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε, με τις σκέψεις 565 έως 579 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το επιχείρημα της αναιρεσείουσας ότι η διαπίστωση περί συνδρομής υποτροπής στο πρόσωπό της δεν ήταν συμβατή με την αρχή της αναλογικότητας. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο δεν όφειλε πλέον να απαντήσει στο επιχείρημα της αναιρεσείουσας ότι η αρχή αυτή απέκλειε επίσης την προσαύξηση του προστίμου λόγω της υποτροπής.

277 Κατά δεύτερον, η αναιρεσείουσα δεν κατέδειξε ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα κρίνοντας ότι η Επιτροπή καθόρισε τον συντελεστή προσαύξησης λόγω υποτροπής στο 50 % του βασικού ποσού του προστίμου χωρίς να παραβιάσει την αρχή της αναλογικότητας.

278 Πρέπει να προστεθεί ότι από το γεγονός ότι, με την επίδικη απόφαση, η Επιτροπή μείωσε κατά 50 % το βασικό ποσό του προστίμου, λαμβάνοντας υπόψη τη διάρκεια της διαδικασίας, και εφάρμοσε συγχρόνως συντελεστή προσαύξησης του προστίμου λόγω υποτροπής δεν προκύπτει καμία αντίφαση, δεδομένου ότι τα δύο αυτά στοιχεία είναι ανεξάρτητα το ένα από το άλλο.

279 Τέλος, η αναιρεσείουσα, ισχυριζόμενη ότι η προσαύξηση του προστίμου λόγω υποτροπής δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό του προστίμου, δεν επικαλείται κανένα νομικό κανόνα προς στήριξη του ισχυρισμού της και προβαίνει σε υπολογισμό ο οποίος είναι όχι μόνον εσφαλμένος, αλλά στηρίζεται και σε υποθετική κατάσταση.

280 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, το δεύτερο σκέλος του εβδόμου λόγου αναιρέσεως και, κατά συνέπεια, και ο λόγος αυτός στο σύνολό του πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι.

Επί του ογδόου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

281 Ο όγδοος λόγος αναιρέσεως περιλαμβάνει δύο σκέλη.

282 Με το πρώτο σκέλος του ογδόου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα κρίνοντας, στις σκέψεις 611 έως 628 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η Επιτροπή δεν παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως χορηγώντας στην αναιρεσείουσα μείωση του ποσού του προστίμου αναλογικώς μικρότερη από εκείνη που χορήγησε στη Riva.

283 Κατά την αναιρεσείουσα, από την επίδικη απόφαση προκύπτει ότι η Riva, η οποία συμμετείχε στη σύμπραξη την οποία αφορά η απόφαση αυτή επί δέκα έτη και έξι μήνες συνολικά, έτυχε μειώσεως κατά 3 % του ποσού του προστίμου λόγω της διακοπής της συμμετοχής της, επί ένα έτος, στο σκέλος της σύμπραξης που αφορούσε τον περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής ή των πωλήσεων. Αντιθέτως, η αναιρεσείουσα η οποία συμμετείχε στη σύμπραξη επί επτά έτη, έτυχε μειώσεως κατά 6 % για τα τρία έτη κατά τα οποία δεν συμμετείχε στο σκέλος αυτό της σύμπραξης, ήτοι μείωσης μόνον 2 % για καθένα από τα έτη αυτά.

284 Με το δεύτερο σκέλος του ογδόου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα επειδή παρέλειψε να διαπιστώσει το όψιμο των λόγων που προέβαλε η Επιτροπή για να δικαιολογήσει την επιλογή της να εφαρμόσει διαφορετικές μειώσεις του προστίμου όσον αφορά πανομοιότυπες συμπεριφορές.

285 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η επιχειρηματολογία αυτή είναι αβάσιμη. Η αναιρεσείουσα περιορίζεται, κατ' ουσίαν, στην επανάληψη των επιχειρημάτων που προέβαλε πρωτοδίκως. Κατ' αυτόν τον τρόπο, επιχειρεί να επιτύχει την επανεξέταση από το Δικαστήριο της προσφυγής της. Κατά το θεσμικό αυτό όργανο, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας είναι, εν πάση περιπτώσει, προδήλως αβάσιμη.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

286 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, τα δύο σκέλη του ογδόου λόγου αναιρέσεως, κατά το μέτρο που αφορούν νομικά σφάλματα στα οποία φέρεται να υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο, είναι παραδεκτά.

287 Όσον αφορά το πρώτο σκέλος του ογδόου λόγου αναιρέσεως, υπενθυμίζεται ότι η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 του Χάρτη, επιβάλλει να μην επιφυλάσσεται σε παρόμοιες καταστάσεις διαφορετική μεταχείριση ούτε σε διαφορετικές καταστάσεις όμοια μεταχείριση, εκτός αν μια τέτοια μεταχείριση δικαιολογείται αντικειμενικώς (απόφαση της 18ης Απριλίου 2024, Dumitrescu κ.λπ. κατά Επιτροπής και Δικαστηρίου, C-567/22 P έως C-570/22 P, EU:C:2024:336, σκέψεις 65 και 67 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

288 Εν προκειμένω, από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι, με την επίδικη απόφαση, η Επιτροπή διαπίστωσε, αφενός, ότι τόσο η αναιρεσείουσα όσο και η Riva είχαν μετάσχει στη σύμπραξη την οποία αφορούσε η επίδικη απόφαση και, αφετέρου, ότι οι δύο αυτές επιχειρήσεις δεν είχαν μετάσχει σε ορισμένο σκέλος της σύμπραξης, η μεν αναιρεσείουσα επί τρία έτη, η δε Riva επί ένα έτος.

289 Όπως υπενθύμισε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 613 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, κατά τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται σε επιχειρήσεις που μετέχουν σε σύμπραξη, η διαφοροποιημένη μεταχείριση των εν λόγω επιχειρήσεων είναι σύμφυτη με την άσκηση των εξουσιών που διαθέτει στον τομέα αυτόν η Επιτροπή. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της διακριτικής ευχέρειάς της, η Επιτροπή καλείται να εξατομικεύσει την κύρωση με γνώμονα τη συμπεριφορά και τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων αυτών προκειμένου να εξασφαλίσει, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης (απόφαση της 13ης Ιουνίου 2013, Versalis κατά Επιτροπής, C-511/11 P, EU:C:2013:386, σκέψη 104 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

290 Από τις σκέψεις 615 έως 617 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι η Επιτροπή δικαιολόγησε τη διαφορά μεταξύ των αντίστοιχων συντελεστών μειώσεως, επικαλούμενη την ανάγκη στάθμισης της μείωσης λόγω μη συμμετοχής σε μια πτυχή της συμπράξεως σε συνάρτηση με τη διάρκεια της συνολικής συμμετοχής καθεμιάς από τις επιχειρήσεις στο σύνολο της σύμπραξης. Η συμμετοχή της αναιρεσείουσας και της Riva στο σύνολο της σύμπραξης ήταν σημαντικός παράγοντας που έπρεπε να ληφθεί υπόψη για την εκτίμηση της επίμαχης ελαφρυντικής περίστασης. Δεδομένου όμως ότι η συνολική συμμετοχή στη σύμπραξη ήταν μεγαλύτερης διάρκειας για τη Riva, το αποτέλεσμα της μη συμμετοχής της στο σκέλος αυτό της σύμπραξης ήταν, κατά την Επιτροπή, σημαντικότερο.

291 Ειδικότερα, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, στη σκέψη 622 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι, για τον καθορισμό της μείωσης που έπρεπε να χορηγηθεί στη Riva, η Επιτροπή είχε λάβει υπόψη τη σχετική σοβαρότητα της συμμετοχής των δύο επιχειρήσεων στη σύμπραξη, σύμφωνα με την απαίτηση εξατομίκευσης των προστίμων που υπενθυμίζεται στη σκέψη 289 της παρούσας απόφασης. Συνεπώς, η Επιτροπή έκρινε ότι η συνολική συμμετοχή της Riva στη σύμπραξη, δεδομένου ότι ήταν μεγαλύτερης διάρκειας σε σχέση με εκείνη της αναιρεσείουσας, ήταν κατ' ανάγκην σοβαρότερη και ότι το αποτέλεσμα της μη συμμετοχής της σε ένα σκέλος της σύμπραξης ήταν ακόμη πιο σημαντικό.

292 Το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα κρίνοντας, στη σκέψη 323 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η προσέγγιση αυτή ήταν σύμφωνη προς την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.

293 Πράγματι, δεν αμφισβητείται ότι η Επιτροπή χορήγησε στην αναιρεσείουσα μείωση 2 % ανά έτος, όσον αφορά το χρονικό διάστημα κατά τη διάρκεια του οποίου δεν μετείχε στην επίμαχη σύμπραξη, ενώ η μείωση ήταν 3 % για τη Riva.

294 Είναι αληθές ότι, ελλείψει άλλων στοιχείων που να καθιστούν δυνατή τη διαφοροποίηση της συμμετοχής των δύο αυτών επιχειρήσεων στη σύμπραξη, το γεγονός ότι η Riva μετείχε στη σύμπραξη επί δέκα έτη και έξι μήνες σημαίνει ότι η συμμετοχή της είχε σοβαρότερο αποτέλεσμα επί του ανταγωνισμού σε σύγκριση με εκείνο της συμμετοχής της αναιρεσείουσας, η οποία διήρκεσε μόνον επτά έτη. Εντούτοις, η διαπίστωση αυτή δεν μπορεί να επεκταθεί και στα χρονικά διαστήματα κατά τη διάρκεια των οποίων οι επιχειρήσεις αυτές δεν μετείχαν σε ορισμένο σκέλος της σύμπραξης, δεδομένου ότι η μη συμμετοχή τους στο συγκεκριμένο σκέλος είχε, κατ' αρχήν, το ίδιο αποτέλεσμα επί του ανταγωνισμού.

295 Βεβαίως, η μείωση που χορηγείται λόγω της μη συμμετοχής σε ορισμένο σκέλος της σύμπραξης μπορεί να σταθμιστεί σε συνάρτηση με τη συνολική διάρκεια της συμμετοχής καθεμιάς από τις επιχειρήσεις στη σύμπραξη. Εντούτοις, εν προκειμένω, η αναιρεσείουσα δεν μετείχε στο συγκεκριμένο σκέλος επί τρία έτη, τα οποία αντιπροσωπεύουν σχεδόν το ήμισυ του χρόνου συμμετοχής της στην εν λόγω σύμπραξη, ενώ η Riva, κατά τα δέκα έτη και έξι μήνες της συμμετοχής της στην ίδια σύμπραξη, δεν μετείχε στο εν λόγω σκέλος επί ένα μόνον έτος.

296 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται επομένως η διαπίστωση ότι η Επιτροπή επιφύλαξε διαφορετική μεταχείριση σε παρόμοιες καταστάσεις, χωρίς να παράσχει βάσιμη δικαιολόγηση της διαφορετικής αυτής μεταχείρισης.

297 Ως εκ τούτου, το πρώτο σκέλος του ογδόου λόγου αναιρέσεως πρέπει να γίνει δεκτό. Κατά συνέπεια, πρέπει να αναιρεθεί η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, χωρίς να είναι αναγκαίο το Δικαστήριο να αποφανθεί επί του δευτέρου σκέλους του ογδόου λόγου αναιρέσεως.

Επί της προσφυγής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου

298 Κατά το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αν η αναίρεση κριθεί βάσιμη, το Δικαστήριο αναιρεί την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί το ίδιο να αποφανθεί οριστικώς επί της διαφοράς, εφόσον αυτή είναι ώριμη προς εκδίκαση.

299 Εν προκειμένω, το Δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί οριστικά επί της διαφοράς, η οποία είναι ώριμη προς εκδίκαση.

300 Από τις σκέψεις 286 έως 297 της παρούσας απόφασης προκύπτει ότι η επίδικη απόφαση δεν συνάδει με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, κατά το μέτρο που με αυτήν χορηγήθηκε στην αναιρεσείουσα μείωση κατά 2 % ανά έτος όσον αφορά το ποσό του προστίμου, για χρονικό διάστημα κατά τη διάρκεια του οποίου η αναιρεσείουσα δεν μετείχε σε ένα σκέλος της επίμαχης σύμπραξης, ενώ, για τους ίδιους λόγους, χορηγήθηκε μείωση κατά 3 % στη Riva. Δεδομένου ότι το Δικαστήριο διαπίστωσε το παράνομο της επίδικης απόφασης, στο πλαίσιο της πλήρους δικαιοδοσίας του μπορεί να υποκαταστήσει με την εκτίμησή του εκείνη της Επιτροπής και, κατά

συνέπεια, να καταργήσει, να μειώσει ή να αυξήσει το πρόστιμο. Η πλήρης δικαιοδοσία ασκείται λαμβανομένων υπόψη όλων των σχετικών πραγματικών περιστάσεων (απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 2014, Guardian Industries και Guardian Europe κατά Επιτροπής, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, σκέψη 78 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Εν προκειμένω, το Δικαστήριο κρίνει, στο πλαίσιο της πλήρους δικαιοδοσίας του, ότι ο συντελεστής μείωσης του προστίμου κατά 3 % ανά έτος πρέπει να εφαρμοστεί και για την αναιρεσείουσα.

301 Κατά συνέπεια, το ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε στην αναιρεσείουσα με την επίδικη απόφαση καθορίζεται σε 2 165 000 ευρώ.

Επί των δικαστικών εξόδων

302 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, όταν η αίτηση αναιρέσεως γίνεται δεκτή και το Δικαστήριο κρίνει το ίδιο οριστικά τη διαφορά, αυτό αποφαίνεται επί των εξόδων.

303 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο έχει εφαρμογή στην αναιρετική δίκη δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων, κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά έξοδά του.

304 Δεδομένου ότι η αναιρεσείουσα και η Επιτροπή ηττήθηκαν ως προς ένα ή πλείονα αιτήματά τους, καθεμία πρέπει να φέρει τα δικαστικά έξοδά της για την πρωτοβάθμια και την αναιρετική δίκη.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφασίζει:

1) **Αναιρεί το σημείο 1 του διατακτικού της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 9ης Νοεμβρίου 2022, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-667/19, EU:T:2022:692), κατά το μέτρο που με αυτό απορρίπτονται οι αιτιάσεις του προβληθέντος από τη Ferriere Nord SpA ενάτου λόγου ακυρώσεως οι οποίες αφορούν παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.**

2) **Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως κατά τα λοιπά.**

3) **Ακυρώνει το άρθρο 2, παράγραφος 3, της αποφάσεως C(2019) 4969 final της Επιτροπής, της 4ης Ιουλίου 2019, σχετικά με παράβαση του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ (υπόθεση AT.37956 – Οπλισμός σκυροδέματος).**

4) **Το ποσό του προστίμου που επιβάλλεται στη Ferriere Nord SpA με το άρθρο 2, παράγραφος 3, της αποφάσεως C(2019) 4969 final καθορίζεται σε 2 165 000 ευρώ.**

5) **Η Ferriere Nord SpA και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα για την πρωτοβάθμια και την αναιρετική δίκη.**

(υπογραφές)